№ 80 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 18. טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57, פון אַדמיניסטראַציע 47

מאָנטאָג, ב' ניסן תרפ"ז | 4 kwietnia 1927 r. | צווייטער יאָהרגאַנג.

SIEGARN CZYTA Łódź, Narutowicza Telefon 8 18

נייע אמעריקאנער מיסיע אין פוילען.

פיער אמעריקאנער איז ראט פון „באנק פאלסקי".

ענגל. פינאנץ-ראט אפגעזאגט אנצונעמען א מעמאראנדום פון אראבישען עקזעקוטיוו

נייע אמעריקאנער מיסיע אין פוילען.

4 אמעריקאנער אין ראט פון „באנק פאלסקי".

וואַרשע, 3. אפריל (טעלעפאָניש) די דעלעגאַציע פון דער פוילישער רעגירונג ד"ר מלינערסקי און פראָפ. קושיזשאַנעווסקי האָבען בעת זייער בעזוך אין אמעריקע, פאָרגעשלאָגען אויף די אמעריקאַנער פינאַנס-קרייזען אַ געגוין פלאַן פון דער הלואה. די אמעריקאַנער פינאַנסיסטען האָבען דאַן בעשלאָסען אַרויסצושיקען קיין פוילען אַ ספּעציעלע דעלעגאַציע, וועלכע וועט אויפ'ן אָרט אויספאָרשען דעם פינאַנץ-פלאַן פון דער רעגירונג און די שליז איהם צו רעאַליזירען. די גינסטיגע מיינונג פון דער נייער אמעריקאַנער מיסיע וועט זעהר פיל מיטהעלפען צו צוציהען די גרויסע הלואה אויף פוילען.

די הלואה וועט בעקומען „באנק פאלסקי" און אין ראט פון דער פליכטבאנק וועלען אריינגעשען 4 אמעריקאַנער, וואו זיי וועלען מאַכען אַ ספּעציעלע קאָמיסיע אַכטונג צו געבען אויף דער רעאַליזירונג פון פינאַנץ-פלאַן, וועלכער איז אָנגענומען געוואָרען דורך די פוילישע דעלעגאַציע אין אמעריקע.

גובערנאַטאָר סטראַנג—פאָרשטעהער פון אמעריקאַנער קאַפּיטאַל אין פוילען

בערלין, 3. אפריל. (סט.) די בערלינער ראַדיו-סטאַנציע מעלדעט, אז אין די פינאַנץ-קרייזען איז מען אין דער מיינונג, דאָס אויב פוילען וועט בעקומען אַ אמעריקאַנער הלואה, וועט דער גובערנאַטאָר פון דער „מעדעראַל רעזערוו-באַנק" שטרענג בעשטימט ווערען אַלס פאָרשטעהער פון אמעריקאַנער קאַפּיטאַל אין באַנק פאלסקי.

אויף פאָרד'ן איז נישט געמאַכט געוואָרען קיין אטענטאַט.

ניו-יאָרק, 3. אפריל (טעלעגר. דורך יש"א). עס איז אָנגעגלייכט מעסטעלט געוואָרען, אַז די קאַשאַטערעס מיט פאָרד'ס אויטאָמאָביל שטאַמט נישט פון קיין אטענטאַט. פאָרד'ס געזונד-צושטאַנד פערבעסערט זיך.

דער פּראָצעס אין דעטראָיט קומט ווייטער פאָר. דער פאָרזיצאָנדער פון גריכ האָט זיך געוואָרפען צו די בעשוואַירענע זיך נישט לאָזען פערשוילען פון די סענסאַציאָנעלע קלאַגען און געוויסענהאַפט ערפילען זייער פליכט.

פּראָצעס געגען פאָרד'ז דויערט ווייטער.

טריבונאַל וואָרפט אָפּ פאָרד'ס פערטייליגער וועגען אפלעגען דעם פּראָצעס.

ניו-יאָרק, (יש"א) אין משך פון די גרויסע-פערהאַנדלונגען אויפ'ן פראָ אָפּ פון אַרויסגעשאַפט געגען פאָרד האָט דער הויפּט-פערטיידיגער פון פאָרד'ן סטאַמאַר רוד אַרגעגעשפּראָכען אַ פאַרשלאָג וועגען אויבערוויסען דעם פּראָצעס און בעשטימען אַ אַנדער טערמין, סטאַמאַר רוד האָט זיין פאַרשלאָג מאָטיווירט דערמיט, וואָס די אויספאָרשונג און דורכגעפירט געוואָרען אין דעם אַרויסגעשאַפט שאַפיראָ בפרט.

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, זענען די בעשולדיגונגען וועגען אונגעטיילגעהמען און אַ געהיימער פערשוועריונג געגען די אַמעריקאַנער לאַנדווירטען געווען געוואָרפען אויף געגען די בעקאַנטע יידישע פיגאַנץ-לייט בערנאַרד באַריך, יוליוס ראָזענוואַלד און אַמאַ פאַן. מען ערוואַרט, זיי וועלען אויך אויסגעשריבען ווערען אין גערעכט אַלס עדות.

אַרויסגעשאַפט מאַלאַגער האָט אויך פריי געשראָגען אַ פאַרשלאָג, אַז מען זאָל אויפגעפאַרען העגרי פאָרד'ן אויפ'ן געריכט אַלס אין דעפּרעסיאָנס און פערזאָנען אויהם אויספרעגען.

דער רומענישער בעל-טובה מאַלאַנעל אמעלט, איז נישט סיין דעלעגאַט פון דער אמעריקאַנער רעגירונג.

ניו-יאָרק, 3. אפריל (טעלעגר. דורך יש"א) דער קאָמיסער פון אמעריקאַנישן-יודישען קאָנגרעס שעמעל מעסט, אַז קאַלאָנעל אמעלט, וואָס פאָרשט איצט אויס די לאַגע אין רומעניען, איז נישט קיין דעלעגאַט פון דער אמעריקאַנער רעגירונג, נאָר אַ פריוואַט-פערזאָן.

די אַמעריקאַנער יודישע פרעסע שטעמפּלט די האַנדלונג פונ'ם קאָלאָנעל אמעלט, וואָס איז אויסגעם מיט זיינע מעשים רעגצוואַשען רומעניען פאַר דער וועלט.

א קאָנפערענץ פון „התאחדות" איז וואַרשע.

וואַרשע, 3. אפריל (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) פריישטאָג און שבת איז דאָ פאָרגעקומען אַ פאַרטי-קאָנפערענץ פון „התאחדות". עס זענען באַטייליגט געוואָרען פאַרשידענע אַקטואַלע ענינים דערונטער אויך די פראַגע וועגען 13. ציוניסטישען קאָנגרעס, וואָס זאָל הייט-יאָהר פאָרקומען.

עס איז בעשלאָסען געוואָרען צו בילדען אַ ראַט פאַר אויפזיכט און קאָנטראָל איבער די ציוניסטישע פאָנדען.

חמטער איז בעשלאָסען געוואָרען זיך צו האַלטען צו דער ציוניסטישער עקזעקוטיוו אין לאָנדאָן, מיט דער באַדינגונג, אַז אין דער עקזעקוטיוו-קאָמיטעט וואָס זאָל געשאַפען ווערען אין הסכם מיט'ן אַגאַנדע ווערען אַלע צוישען ווייצמאַן און פאַרשאַל, זאָלען זיין פערטרעטען פאַרשטאַנדער פון „התאחדות".

בעזוך פון די „דזשאינט"-פיהרער אין בערליז.

בעראַטונגען וועגען דער הילפס-אַקציע אין פוילען.

בערלין, (יש"א) וויי מער דערוויסען זיך, וועגען שרוואַרט אין בערלין און האָרש אפריל די פיהרער פון „דזשאינט" — פּאָלקאָוו וואַרבורג און דוד בראַון, וועלכע זיינען אָנגעקומען פאַרשטאַנען מיט'ן הויפּט-דירעקטאָר פון „דזשאינט" פאַר אויראָפּאַ דר. בערנאַרד קאַהן, וועגען דער הויפּט-אַקציע אין פוילען און סאָוויעט-רוסלאַנד אין יאָהר 1927.

פאַלד נאָך פסח וועט וועגען אויפהאַלטונג פון דער אַרבעט אין פוילען, אַז מען וועט אַרויסגעבען אַ מעמאָראַנדום אויף דער פראַגע וועגען אַ אַנדערע אָרגאַניזאַציע, וועלכע וועט אויפ'ן אָרט אויספאָרשען דעם פינאַנץ-פלאַן פון דער רעגירונג און די שליז איהם צו רעאַליזירען. די גינסטיגע מיינונג פון דער נייער אמעריקאַנער מיסיע וועט זעהר פיל מיטהעלפען צו צוציהען די גרויסע הלואה פאַר פוילען.

ענגלישער פינאַנץ-ראַט אָפּגעזאָגט אַנצונעהמען אַ מעמאָראַנדום פון אַראַבישען עקזעקוטיוו.

ירושלים, 3. אפריל (טעלעגר. דורך יש"א) דער אַראַבישער עקזעקוטיוו האָט זיך געוואָרפען מיט אַ מעמאָראַנדום צום פינאַנץ-ראַט שאַנגאַר, אין מעמאָראַנדום פּרעזענטירען די אַראַבער זייערע מעדעראונגען.

דער פינאַנץ-ראַט האָט זיך אָפּגעזאָגט אָנצונעמען דאָס מעמאָראַנדום.

די בעדינגונגען פון דער ענגלישער רעגירונג אויף דער ארץ-ישראל-הלואה.

ירושלים, 3. אפריל (טעלעגר. דורך יש"א) ווי „האָרץ" דערוויסט זיך, וועט דאָס רעאַליזירען פון דער ענגלישער הלואה פאַר א"י אין דער גרויס פון $2^1/_2$ מיליאָן פונט, וואָס איז שוין בעשטעטיגט געוואָרען דורכ'ן ענגלישען פּאַרלאַמענט, וואַרשיינליך אָפּגעלעגט ווערען.

דאָס איז דערפאַר, וואָס די ענגלישע רעגירונג מאָדערט, אַז די צינזען אין דער גרויס פון 200 טויזענד פונט יעהרליך זאָלען געוויכערט ווערען דורכ'ן א"י. צודזשעט.

דער פינאַנץ-ראַט פון דער א"י-רעגירונג האַלט עבער, אַז ס'איז צו שווער אַרויפצולעגען אויפ'ן לאַנד אַזאַ לאַסט, בעת א"י רעגנלט זיך מיט'ן קריזיס.

דער עניין זאָל ענדגילטיג ערלעדיגט ווערען נאָכ'ן צוריקקעהר פון פינאַנץ-ראַט שאַנגאַר, וואָס וועט איצט אין ירושלים, קיין לאָנדאָן.

מיג. העריא וועגען דער בעציהונג אין פראַנקרייך צו יודישע אַרבייטער פון מזרח-אייראָפּאַ.

ריגאַ, 3. אפריל (טעלעגר. דורך יש"א) דער דעלעגאַט פון דער פראַנצויזישער רעגירונג צו די בעראַטונגען-מייערונגען מיניסטער העריא, האָט ערקלערט אַז פרעסע-פאַרשעהער, אַז אַרבייטסלאָזע יודישע עמיגראַנטען פון מזרח-אייראָפּאַ ווערען אין פראַנקרייך גערן געזעהן און בעקומען בעשעפטיגונג צוגלייך מיט אַלע אַנדערע אַרבייטער.

חמשער האָט דער מיניסטער געזאָגט, אַז דאָס פראַנצויזישע פאָלק און די רעגירונג אונטערשטיצען דאָס ציוניזם און דאָס אויפבוי-ווערק אין ארץ-ישראל.

דער רומענישער בעל-טובה מאַלאַנעל אמעלט, איז נישט סיין דעלעגאַט פון דער אמעריקאַנער רעגירונג.

ניו-יאָרק, 3. אפריל (טעלעגר. דורך יש"א) דער קאָמיסער פון אמעריקאַנישן-יודישען קאָנגרעס שעמעל מעסט, אַז קאַלאָנעל אמעלט, וואָס פאָרשט איצט אויס די לאַגע אין רומעניען, איז נישט קיין דעלעגאַט פון דער אמעריקאַנער רעגירונג, נאָר אַ פריוואַט-פערזאָן.

די אַמעריקאַנער יודישע פרעסע שטעמפּלט די האַנדלונג פונ'ם קאָלאָנעל אמעלט, וואָס איז אויסגעם מיט זיינע מעשים רעגצוואַשען רומעניען פאַר דער וועלט.

א קאָנפערענץ פון „התאחדות" איז וואַרשע.

וואַרשע, 3. אפריל (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) פריישטאָג און שבת איז דאָ פאָרגעקומען אַ פאַרטי-קאָנפערענץ פון „התאחדות". עס זענען באַטייליגט געוואָרען פאַרשידענע אַקטואַלע ענינים דערונטער אויך די פראַגע וועגען 13. ציוניסטישען קאָנגרעס, וואָס זאָל הייט-יאָהר פאָרקומען.

עס איז בעשלאָסען געוואָרען צו בילדען אַ ראַט פאַר אויפזיכט און קאָנטראָל איבער די ציוניסטישע פאָנדען.

חמשער איז בעשלאָסען געוואָרען זיך צו האַלטען צו דער ציוניסטישער עקזעקוטיוו אין לאָנדאָן, מיט דער באַדינגונג, אַז אין דער עקזעקוטיוו-קאָמיטעט וואָס זאָל געשאַפען ווערען אין הסכם מיט'ן אַגאַנדע ווערען אַלע צוישען ווייצמאַן און פאַרשאַל, זאָלען זיין פערטרעטען פאַרשטאַנדער פון „התאחדות".

בעזוך פון די „דזשאינט"-פיהרער אין בערליז.

בעראַטונגען וועגען דער הילפס-אַקציע אין פוילען.

בערלין, (יש"א) ווי מער דערוויסען זיך, וועגען שרוואַרט אין בערלין און האָרש אפריל די פיהרער פון „דזשאינט" — פּאָלקאָוו וואַרבורג און דוד בראַון, וועלכע זיינען אָנגעקומען פאַרשטאַנען מיט'ן הויפּט-דירעקטאָר פון „דזשאינט" פאַר אויראָפּאַ דר. בערנאַרד קאַהן, וועגען דער הויפּט-אַקציע אין פוילען און סאָוויעט-רוסלאַנד אין יאָהר 1927.

פאַלד נאָך פסח וועט וועגען אויפהאַלטונג פון דער אַרבעט אין פוילען, אַז מען וועט אַרויסגעבען אַ מעמאָראַנדום אויף דער פראַגע וועגען אַ אַנדערע אָרגאַניזאַציע, וועלכע וועט אויפ'ן אָרט אויספאָרשען דעם פינאַנץ-פלאַן פון דער רעגירונג און די שליז איהם צו רעאַליזירען. די גינסטיגע מיינונג פון דער נייער אמעריקאַנער מיסיע וועט זעהר פיל מיטהעלפען צו צוציהען די גרויסע הלואה פאַר פוילען.

צו דער פערלאַגונג פון אונזער אייניקעל

לאה (לינא) ספיר מיט ה' ד"ר ש. גאלדרינג

הייגשען אַ חתונה מזל'ן און אייביגע צופרידענהייט

ב. ספיר און פרוי.

אנשטאָט בלומען שפּענדען מיר:

10 זל. פאַר תלמוד תורה של הרב פייזעל
10 „ „ „תומכי אורחים"
10 „ „ „מושב זקנים"
10 „ „ בית יתומים (העלענובסקי)
10 „ „ „ „ „ 40 זגערושער
10 „ „ חסד של אמת

10 זל. פאַר ליגת החולים
10 „ „ הענכערין קליניק
5 „ „ „עזרת אלמים"
5 „ „ „ליגת הצדק"
5 „ „ תלמוד תורה ליפאווא
5 „ „ „ „ „ גמ"ח פאַרק

דאָס געלד איז אָפּגעגעבען בײַ ה' ספיר, נאוואַראָט 1.

סיינער מאַר נישט אַדורכלאַזען די זעלטענע געלעגענהייט !!!

מאַרן אַבריזען נאָך מורח-אינדיען, נאָר 2 מאָנ. מאַרנען דינסטאָג, ד. 5. און מיטוואָך, ד. 6. אפריל ד.י. 8.15 אָז. אין זאַל „פּילהאַרמאָניע" נאַרוטאָוויטשע 20. אויסער-געוועהנליכע עקספּערימענטן פון אָנגעלעגענהייטן דער מאַגנעטיזם פון אַלערליי אָקולטישע ווייסענשאַפטען דאָס ענקפּעקען דער דעמאָנסטרירט — דער ד"ר בן-אלי

עדות פון אינדישע פאַקירען אַ ווירקליכע בעשעטיגונג פון עקזיסטענץ פון אינערנאַטיאָנעלע נעהיימניספולע קראַפטען, וועלכע זיינען נאָך נישט געוועהן געוואָרען. — אונגעוועהנליכע ערשיינונג פון העל - וואַרעם בילעטען אַם פרייז פון 1—5 זל. קען מען געקומען אין קאַסע פון „פּילהאַרמאָניע". 1331

עס קלינגט שוין איז גאַנץ לאָדז,

אַז אַלער אַרט ביטעס, פאַדאַניעס, רעסטאָרען, אַפּעלאַציעס און אַלע געריכטס-פינאַנס-אַדמיניסטראַטיוו און קאָמונאַלע אינסטיטוציעס ווערען אָפּגעסטעלט, אַמביליגסטען און אַמשנעלסטען ערלעדיגט אין ביורע

„פּאַלאַניא" אַלעיע 1 מאַי 7.

וויכטיגע בעמערקונג: טעגליך פון 5 ביז 7 ווערען ערטיילט עצות און אַנווייזונגען אין אַלע שטייער-אָנגעלעגענהייטען דורך ה' לעאָן שווייצער.

— איבערזעצונגען: האַנדעלס- און פריוואַט-קאָרעספּאָנדענץ, קאָנטראַקטען. — פּראָטעסטירטע וועקסלען ווערען אָנגענומען אויפצומאַכען מיט אייגענע קאַסטען.

Dr. med. Braun

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט-און וועגעריש קראַנקהייטען און מענער שוועכע.

געוואָנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האַר-אויסאַל)

23 פּאַלודניאָווא 23

טעל. 40-26

נעהמט אָן פון 9—11 און פון 5—8 ד. אָוונד

Dr. Różaner

ספּעציאַליסט פאַר הויט-וועגעריש קראַנקהייטען און מענער-שוועכע.

היילונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען און דיאַטערמיע

Dzielna 9 (Narutowicza)

טעל. 28-98.

פון 8—10, 5—8. פרויען 3—4.

Dr. med. Ludwik Rapeport

P. Narutowicza 25 (דזיעלנא) Tel. 44-10

ספּעציאַליסט פאַר נערען, בלאַז- און האַרן-קראַנקהייטען

נעמט אָן פון 1—2 און פון 4—7 אָוונד.

אַנ'אמת'ער עונג יו"ט !

בעסטע מאַשין-מצות פון לאָדז.

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט דער לאָדזער יידישער בעפעלקערונג, אַז אין אונזער

היגיעניש-מעכאַנישער

מצה-בעקעריי

וועלכע געפינט זיך אין לאָדז אויף דער פאַנסקאַ 91 אין שטעהט אונזער פערזענלעכע השגחה פון יאַנאָווער רב חרת"ג ש"י וואַסער אבד"ק גיטערס ראַיען, בעקומט מען צו זעהן מעסיגע פרייזען די שענסטע גוט-אויסגעבאַקענע מצות פון דער בעריהמטער יודישער קאַלישער דאַמף-מיהל פון „ברידער קאָוואַלסקי" מעהל № 1 מיט'ן הכשר פון קאַלישער רב הר"ה ליפשיץ. דער חורש ווי אויך דער איינצעל-פערקויף קומט פאַר טעגליך פון 9 פריה ביז 9 אין אָוונד.

בעט, דאָס ג' פּובליקום ווערט געבעטען צו געזוכען אונזערע מצה בעקעריי, כדי אָנצוקוקען די היגיעניש, עכט-אייראָפּאַיישע אָרדנונג. מיט אַכטונג: די בעוואוסטע בעקעריי פון

עזרה זעליגמאַן עט קאָמפּ. פאַנסקאַ 91.

די זעלבע מצות בעקומט מען אויך בײַ אונזער שותף יעלין, פּיעטריקאָווער 24.

טעל. 41-08 כשר לחג הפסח ! טעל. 41-08

אַנ'אמת'ער עונג יו"ט !

כשר לחג הפסח !

בלאקאדע פון די כינעזישע פארטען?

מעמאריאל פון „קאמיטעט פון יודישע דעלעגאציעס" צום פעלקער-בונד.

בלאקאדע פון די כינעזישע פארטען?

לאנדאן, 3. אפריל (א.ו.) די ענגלישע רעגירונג בעטראכט איצט די פראגע וועגן א בלאקאדע פון אלע דרום-כינעזישע פארטען אויב די קאנטאנער רעגירונג וועט אפווארפן די געמיינזאמע פאדערונג פון די דריי מלוכות וועגן א שטיסטאקציע פאר די געשעהענישען אין נאנקין איז בעשלאסען געווארען תיקף אנצוהויבען א מלחמה-אקציע בײַ די ברעגעס פון בעלען ים. דאס ענגלישע קריגס-מיניסטעריום האט הייבט פרויסגעגעבען א קאמוניקאט אין וועלכן עס ווערט בא-שעלדעט. אז די ענגלישע בעוואפענטע קרעפטען אין כינע וועלען פערשטארקט ווערען. עס איז בעשלאסען געווארען פרויסצוזיקען קיין כינע א בריגאדע פון 3 בויזענד זעלנער מיט אלע מיליטערישע הילפס-מכשירים.

א מעמאראנדום פונ'ם קאמיטעט פון יודישע דעלעגאציעס צום פעלקער-בונד.

פאריז, 3. אפריל (פאט) דער קאמיטעט פון די יודישע דעלעגאציעס האט איבערגעגעבן דער פעלקער-בונד-קאמיסיע פאר פערקעהר א מעמאראנדום, אין וועלכן עס ווערט פראקטיש פארגעשלאגען וויי אזוי צו רעגולי-רען די בעהענדלונג-פרעגעס אין די פראגע פון מעסער פאר מלוכה-לאזע.

די קאמיסיע האט געענטפערט, אז די דאזיגע פראגע וועט בעטראכט ווערען אויף דער נאהענטסטער זיצונג פון דער פערקעהר-קאמיסיע.

דייטשער באטשאפטער איז וואַרשא

בעקומען נייע אינסטרוקציעס פון הינדענבורג'ען

וועגען די האנדלס-אונטערהאנדלונגען מיט פוילען.

בערלין, 3. אפריל (פאט) פרעזידענט הינדענבורג האט נעכטען אויפגע-נומען שטרעזעמאנן און דעם דייטשען באשאפטער אין וואַרשא אויף אנ'אויריינג'ען אין אנהענג איז דער באשאפטער ארויסגעפאהרען קיין וואַרשא, ער ארבעטן מיט זיך מיט נייע אינסטרוקציעס פון דער דייטשער רעגירונג בנוגע די האנדלס-אונטערהאנדלונגען מיט פוילען.

דייטשע רעפובליקאנער האבען מורא

פאר א „בארטלאמעער-נאכט" אין בערלין.

בערלין, 3. אפריל (פט.) אין דער לעצטער צייט האט מען בעמערקט אז נאַך-נישט ענטדעקטע פערזאנען האָבען בעצייכנט מיט פערשידענע סמנים די שויערען פון די הייזער, וואו עס וואוינען די אנגעזעהענע היטערער פון די לינקע שארטייען אין דייטשלאנד. א רויטער דרייעק בעדייט א וואוינונג פון א קאמוניסט, גרינע און רויטע פינגעלעך — א מיטגליד פון דער רעפובליקאנישער ארבייטס-גרופע „דייטשלאנד". די צייכענס האט מען שוין אויגיג מאל בעזייטיגט, אבער אין א אנדער שעה ארום זעהט מען זיי הידער אויף די טויערען. די קאמוניסטען זענען אין דער מיינונג, אז די מאנארכיסטען גרייטען זיך איצט צו א מאדערנער בארטלא-מעער-נאכט, וואו זיי ווילען מאכען א שחיטה אויף אלע לינקע אלעמענטען אין דייטשלאנד.

צווייטער אינטערנאציאנאל פאר איבערגעבען דעם פע קער-בונד

דעם אישטאליעניש-יוגא-סלאווישען קאנפליקט.

פאריז, 3. אפריל (פאט) דאס בייראָ פון צווייטען אינטערנאציאנאל און דער אינטערנאציאנאל פון די פראָס. מעראיינען האבען אָפגעהאלטען א בעראשונג וועגען דער אישטאליעניש-יוגא-סלאווישען קאנפליקט. עס איז ארויסגעזאגט געווארען א וואונש, אז די פעלקער-ליגע דארף זיך מערגעהמען שטרענג קאנפליקט.

דער מערדער פון באגינסקי און וויעטשערקאוויטש

נאך נישט בעפרייט פון תפיסה.

ווילנא, 3. אפריל (א.ו.) מיר דערוויסען זיך, אז די ידיעה, וואס האט זיך בעווייזען אין אייניגע צייטונגען, דאס שיעמאשקא, דער מערדער פון באגינסקי און וויעטשערקאוויטש איז בעפרייט געווארען פון תפיסה, שטימט נישט מיט'ן אמת. ער זיצט ווייטער אין דער גיעזענער תפיסה, וואו ער וועט אפוציען זיין גאנצע שטראף. בידן שוף הייבט איצט חודש.

דער געוו. קרויז-פרינץ קארל

וויל צוריקפאהרען זיין רומעניען.

בוקארעסט, 3. מערץ (פאט) דער געוו. רומענישער קרויז-פרינץ קארל האט פון פאריז ארויסגעשיקט צו דער רומענישער רעגירונג א דעפעשע, אין וועל-כער ער בעט, אז מען זאל איהם ערלויבען ארייננופאהרען קיין רומעניען צו זיין קראנקען מאטער, דאס רומענישען קעניג.

פראצעס פון מאריאן לינדע

הויבט זיך מארגען אן.

וואַרשא, 3. אפריל (א.ו.) דינסטאג דעם 5. אפריל הויבט זיך אן אין וואַרשא דער גרויסער פראצעס פון מאריאן לינדע (דער ברודער פון געוו. מיניס-טער לינדע), וועלכער ווערט אנגעקלאגט, אז ער האט געמעלדט אונטערריכטען אויף די קוויטעס פון פ. פ. א. אויף א סומע פון 60 טויזענד זל. דער דאזיגער פראצעס רופט ארויס א גרויסע מעראינטערעסירונג אין די יודישע קרייזען.

דער פראצעס שטעהט און אנ'ענגען צוזאמענהאנג מיט'ן פראצעס פון געוו. מיניסטער הוצערט לינדע, וועלכער איז וויי בעוואוסט גענצליך רעהאביליטירט גע-ווארען דורכ'ן אמעלאציע-געריכט.

נאבאקאוו'ס מערדער בעפרייט.

בערלין.—רוסישע ציטונגען מעל-דען, אז איינער פון די צוויי מערדער פון דעם בעקאנטען רוסישען קאדעטען-היהרער ה. נאבאקאוו, בארק-שאבעלסקי, וועלכער איז אין יאהר 1922 פער'משפט געווארען צו 11 יאהר געפענגניש, איז ארויסגעלאזען פון געפענגניש לויט אנ'ארדער פון דעם פרעסישען יוסטיץ-מי-ניסטער. די בעפרייונג איז א בעדינגטע און דער מערדער, אויב ער וועט זיך אויפפיהרען גישט גוט, וועט ווידער גע-בראכט ווערען אין געפענגניש. היכף נאך דעם, ווי מען האט דעם מערדער ארויס-געלאזט פון געפענגניש איז ער ווידער צוגעשטאנען צו זיצן פאליטישע פרעזידענט און האט זיך גענומען צו אנ'אקטיווער מאנארכיסטישער פראפאגאנדע.

א סך געברייטס פאר זיין בעפרייונג האבען די דייטשע מאנארכיסטען.

פרוי לודענדארף קעמפט מיט'ז „אל-וועלטליכען יוד".

בערלין. (י.ט.א.) די פרוי פון גע-נעראל לודענדארף (געבוירען מאטילדע פון קעסניץ) האט אין בערלין געהאלטען א רעפעראט וועגען דער „ראסען-ירושה". בעת פרוי לודענדארף האט מיט פיל טעמ-פעראמענט ענטוויקעלט איהרע געדאנקען איז איהר מאן געזעסען אין דער ער-שטער רייהע מיט א אונבעוועגליכען גע-זיכט.

פרוי לודענדארף האט ערקלערט פאר-וואס די וועלט-פלחמה איז אויסגעברוכען אין יאהר 1914: דער „אלוועליכער יוד" האט זיך שוין פון לאנג געגרייט צו דעם מאמענט כדי צו בעהערשען די וועלט. אלע בעוויזען האט פרוי לודענדארף אנ-געוויזען, אז דאס וואר „וועלט פלחמה" מאכט אויס אין העברעאישער איבערזיכ-צונג 1914 (!). די צאהל 1914 גיט אין דער טומע 15 און דאס ענטשפרעכט דער העברעאישער צאהל פון וואָרט ד' דאס נאמענטש יאהר וואס זיין טומע גיט אויך דעם צאהל 15 וועט זיין דאס יאהר 1932. מערשידענע מיסטערע אלעמענ-טען די מרי-מורער און יצוואישען גרי-טען זיך שוין איצט, איבערצוצעמען די וועלט-חערשאפט און בענוצען זיך דער-צו מיט מערשידענע משלען (אויך דער „אלקער-בונד איז אינער פון די מיט-לען).

בעריכטענדיג וועגען דעם דאזיגען רעפעראט בעמערקען די דייטשע צי-טונגען, אז פרוי לודענדארף איז פריהער געווען א דאקטאר פון גערטנער-קראנקהייטען און הערען דעריבער וואס פאר א הצל-ביטעל וואלט זי פארגעשריבען וועגן איהר מאציפנט זאל מאלאלען אזעלכע שטותים מינדעסטענס קאלטע קאפערע-מען צום קאפ.

פינאנאנע-געביידע מערקויפט אויף אַ ליציטאציע פאַר 145 מארק.

בערלין (י.ט.א.) די פינאנאנע פון דער יודישער קהלה אין ענגער איז נישט לאנג מערקויפט געווארען אויף ליציטא-ציע. עס איז דערגרייכט געווארען אין גאנצען א סומע פון 145 מארק. די גע-ביידע פון דער סינאגאגע געפינט זיך נאך אין א גאנץ גוטען צושטאנד אבער די ווערט שוין פון לאנג נישט בעניצט, ווייל די יודישע קהלה בעשטעהט נישט מעהר ווי פון 3 משפחות.

גרינדונג פון א קלוב פון קאָרעספאָנדענטען פון אויס. ענדישער יודישער פרעסע.

וואַרשע. (יט"א) די טעג אין וואַרשע פארגעקומען א וויכטיג פון אנ'אינ-צינאטוו-גרופע, מיט'ן צוזאמענ-דען אַ קלוב פון די קאָרעספאנדענטען פון דער אויסלענדישער יודישער פרעסע אין פוילען: די אויפגאב עפין קלוב וועט זיין צו שפערען און שטערקען קאנטאקט מיט די געהערינע פאכמענ-שען פון די יודען אין ארץ-ישראל.

נאכדעם האט ה' בערל לאקער בע-גריסט די קאנפערענץ אין נאמען פון וועלט-פערבאנד „פועלי-ציון" און האט אין אַ לענגערן רעפעראט געשילדערט די לאגע פון דער „פועלי-ציון"-בעוועגונג אין פערשידענע לענדער. עס זענען גע-שאפן, כדי צו פערלעטערען די אויס-לענדישע יודישע צייטונגען דאס-פון זיך כשלדען אין ביראָ פון „יטא" וואַרשע, אל. יראזאלימסקי: 18, (פאכט קעסטעל 422).

ראטענויס פאלאץ פערוואנדעלט אין א קונסט-הויז.

בערלין. (יט"א) צוויי אנטיקווא-ריער גאלדשמידט און הילדבראנד האָ-בען אויפגערגענומען ראטענו'ס פאלאץ אין בערלין און אויסגעארבעט דארט א פרעמדגלען קונסט-הויז. די קונסט-ווערק זענען געזאמעלט לויט בעזונדערע שפא-לען. דאס נייע קונסט-הויז נעהערט צו די ריינסטע און אויראפא און שמהאלט פול זעלטענהייטען.

לאנד-קאנפערענץ פון „פועלי-ציון" אין דייטשלאנד.

בערלין. (י.ט.א.) די עבר איז פארגעקומען די לאנד-קאנפערענץ פון „פועלי-צי-ן" (רעכטס) אין דייטשלאנד. אין דער קאנפערענץ האבען זיך בעשיי-ליגט אלהרייכע דעלעגאטען פון פער-שידענע טיילען פון לאנד. די ערפענונגס-רעדע האט געהאלטען ה' אלפרעד בער-גער, וועלכער האט געשילדערט די לאגע פון דער ארגאניזאציע אין דייטשלאנד און האט אנגעוויזען אויף די וואקסענדע אויפגאבען אין צוזאמענהאנג מיט דער שווערער לאגע פון די יודען אין ארץ-ישראל.

נאכדעם האט ה' בערל לאקער בע-גריסט די קאנפערענץ אין נאמען פון וועלט-פערבאנד „פועלי-ציון" און האט אין אַ לענגערן רעפעראט געשילדערט די לאגע פון דער „פועלי-ציון"-בעוועגונג אין פערשידענע לענדער. עס זענען גע-שאפן אַ פרעזידיום פון 9 מענשען פון אלע פארטייען אין דער פאלגענדער ריכטונג: אין דער פאלגענדער ריכטונג: אין דער פאלגענדער ריכטונג:

לאָדזער טאָגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע
פּעטרקאָווסקע 16. פּאָשטקאַסטן 47

דער רעדאַקטאָר נעמט־אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונד.
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישטאָ צוריקגעשיקט.

„Lodzer Tageblat", Łódź, Płotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57. אַדמיניסטראַציע 47.

הלואה-ידיעות.

ערנסטע ידיעות וועגן א הלואה פאר פוילן ברענגט לעצטענס די
ן, צי זענען ערנסט נור די ידיעות, צי איז טאקי ערנסט אויך די
ן איז לעת עתה נאך נישט בעסאנט.

ערעגנאלם איז היכטיג, אז די אינפארמאציעס שטאמען דאפמאל
פון דער פאנטאזיע פון צייטונג־שרייבער, נור מאכט דירעקט פון
פוילישער דעלעגאציע, וואס איז ערשט צוריקגעקומען פון אמעריקא,
ו האט געפיהרט אונטערהאנדלונגען מיט די גרויסע באנק־הייזער.
כמיג איז נאך, אז מען רעדט היינט אין די פוילישע רעגירונגס־סרי־
רנסט און אויפריכטיג וועגן דער נויטווענדיגקייט פון א הלואה.

נאך נישט לאנג צוריק האט דער געוועזענער פינאנץ־מיניסטער ת
אבאסקי געשוואוירען בײַ אלעם הייליגען, אז פוילן דארף נישט נעה־
ן אויסלאנד קיין הלואה; מיר וועלן זיך אליין העלפען — האט
מהי אויסגערופען, — אבער ווי אזוי ער האט געהאלפען, איז צו
נעסאנט, מען זאל עס דארפען איבערחזר'ן...

די רעאליזירונג פון א הלואה פאר פוילן וואלט אורדאי שטארק
לפען הויבען דעם ווירטשאפטליכען מצב. מיט גרויס צופרידענהייט
די גאנצע בעפעלקערונג בענריסען דעם פאקט.

לעת עתה טרוי מען בײַ דער בעאורטהיילונג פון די ידיעות זיין פאר־
ן. לייענט מען נעמי, וואס די צוריקנעקומענע דעלעגאציע האט גע־
ן מאן מען נישט בעמערקען דעם בעריינג — אז די הלואה איז אב־
ן פון דער פערווירקליכונג פונם פינאנץ־פלאן, דאס הייסט. אז די
ריקאנער הילען היסען, ווי אזוי דאס געלד וועט פערוועגדעט ווערען
ערלאנגען אורדאי גוטראנטיעס וועגען דעם. די נראבסקי מיט זיין
בוי־הלואה, וואס איז דערשלאגען געווארען דורך דעם נארמאלע
שעט־דעפיציט, האט זיי אנגעלערנט.

וואס פאר א גוטראנטיעס זענען דאס? וועלען מיר זיי סענען און
ען געבען?

אט דאס איז די פראגע.

דעפּוטאַט ד״ר א. אינזלער.

ד״ר יעקב וויגאדסקי.

(צו זיין 70־יעהריגען יובל).

פון ה. לעוויין, ווילנע.

ר נאמען „כלל־טוער" איז געווארען
ענו וואלשרזיג און באנאל.
ר די לעצטע יארען האבען זיך
רום א געפ־לבערד בײַ אינז אז
ער „כלל־טוער", וואס „ראטשוען"
פאלק, וואס שרייען אין פילדערען
ן זעערע „גרויסע פערדינגסטען",
ן זיך וועהלען אומשטום אלס „שה־
לארזוצערס" ועל כולם האבען זיי
מנות צום כלל־ישראל. פארוואס
אערקענט נישט זעערע „גרויסע
ס"...

ן ווער ווייסט, ווי וואלט אויסגעזעה־
אוצ אויף דער יודישער נאס אז
ן נאנצער עניין „כלל־טוערס", ווען
ן די געצעלטע יחידים, די אמת'ע
ן שפנגען ווייטער די נאלדענע
ן אונזער שעהנעם און רוהמפולען
ן.

ן. ווינגארסקי מאכט נישט קיין אונ־
ער פון דער. ארום, צוריקשטעלן
ן. יודישקייט, השכרשאפטען
פאר אנהם ווענען אלע גלייך, אלע וע־
ערען, סינדער פון אונז פאלק, פון
מאס־מאכען און למדען פון אונז
ן. ואס ער מאכט קונעם נישט אז
ן אויף, ער אונטערוועגערט פאר בוג־
ן אזוי גוט, ווי פאר ציוניסטען,
ן צ. ב. ק.־שול, אזוי גוט ווי פאר
נות", פאר'ן יחיד, ווי פאר'ן כלל,
שהמט זיך אז אפילו די ששורש פון
ן פרבוסענע געגנער, וועלכע האבען
ן אערשרשט מיט מבלאטע בעשפוגען.
ן. ווינגארסקי האט א געלטען גוט
ן יודיש הארץ (בײַ דער הינ־
ן הערצלאזונגס אפילו צווישען אנ־
לוט אז דאס באמת אונע פון די
נסטע מעלות) אז אט דאס הארץ
ן ווענט צעהנדלינגער יאהרען מיט
ן געפרדישאפט צו זיין פאלק,
ן ערדו'מ און בעלטרגען, ווען
ן בײַ אנהם צו ערער צייט
ן אין א פרייסט. מ'אז שוין אזוי
ן הנגס און ווילנע צו דר. ווינגאר־
דאס אנטערוועגע, אז מאנלע ארגא־
ן ווייסקעס מיספרוכלען שוין צופיל מיט
ן נשמקעס און ווארפען אויף אנהם
ן אויף אשלעכע שלי'חותן, וועלכע שם בע־
ן נאר מון זעערע פערוואלטונ־
ן.

ן דער דר. ווינגארסקי איז מוחר אויף
ן כבוד, אויף זיין צייט און אויף זיין
ן, און ווי א פאלדעס, וואס איז גע
ן זיין פלעכט, שטעלט ער זיך אויס

דעם ערשטען ריף צום דינסט. ער בויגט
זיך נישט פאר קיינעם, ער חנפ'שט
נישט און בעשעלט נישט, נאר ער פס־
דערט, ער מאהנט און ערייט. ער רעדט
שטאלץ מיט זעלבסטווערדיג און שטעט
זיך נישט אפען און טוטיג צו זאגען דעם
אמת אין די אויגען. ער האט שוין
דערפאר אמאל מיט זיין פריהיגע בע־
צאהלט, אבער דאס שרעקט אונהם נים
אפ און ער זעצט פאר זיין נשרעלטען
קאמף פאר אינזער אלעמענס רעכט —
נישט ווי א שתרלן, נאר ווי א שליח־צבור
וואס פיהלט זיין נשרעלטענקייט און כח.
און אט דעם דאזיגען כח שעפט ער פון
אונזערע אור־אלטע קוואלען, פון דעם
פשט'ן פאלק, צווישען וועלכען ער איז
אזוי פאפולער און בעליבט.

ס'איז מיטן צו בעוואונדערען, וואס
נעהמט דר. ווינגארסקי אזוי פיל נערוולד
און כח פאר אלעמען? וואס נעהמט ער
צום צו ארבייטען פאר זיך און פאר דער
פאמיליע, וואס נאר אלעמען האט ער
דאך קיין מאיאטמקייט פאר די צהנדר־
לינגער ישראלען מערזיגנישע פראקטיק
(און רוסא נומע פראקטיק!) נישט אנ־
געלעגט און על פי סוד דארף מען אויך
פערשטייען, אז ער האט נישט זעלטען
פשוט רחקות געליטען; ס'איז נאך א
גלוק, וואס ס'גיט אנהם אנצט אויף צום
לעבען זיין דשפומאטיקע דיעטע — א
נישט וואלט מאקע נשמען נישט גוט...

דר. ווינגארסקי האט געראטעוועט דעם
רענאטע פינ'ם יודישען כלל־טוער צווי־
שען די פרייטע יודישע פאלקס־מאסען,
און אפהיטענדיג דעם בכבוד'גען און פער
אכטוואר מליגע מיטעל און זיין קריש־
מאל־ריינעם אידעאלען אונהאלט, האט
ער בעוויזען, וו אזוי מען דארף טון כלל־
ארבייט.

און אויב מ'פערט הייגט דעם 70־
יאהריגען יובל פון דר. ווינגארסקי, און
דאס א יום־טוב נישט פאר כלל־טוער,
נאר פון אלע, פון די פרייטע פאלקס־
מאסען, פאר וועלכע ער האט אומאויגע־
נוצונג געווידמעט דעם נרעסטען טייל פון
זיין עכחות און ענערגיע.

* * *

די רעדאקציע פון „לאדזער טאגע־
בלאט" האט קיין ווילנע, צום געשעטען
יובילאר ארויסגעשיקט א בעגרוסונגס־
טעלעגראם.

ברית פון כינעזישען קריגס־פלאץ.

ווער זענען די שעפער פון דער קאנטאן־ארמעע?

כינא דאס מלאסישע לאנד פון קאנספיראטיווע ארגאני־זאציעס.—די רעוואלוציאנערע פארטייען אין כינא אמאל און היינט. — זייערע ארגאניזאציעס און זייערע צילען.

פון אונזער ספעציעלען קאָרעספּאָנדענט
י. וואהלינער.

די היינטיגע רעפובליקאניש־רעוואלוצ־
יאנערע קומינטאנג־פארטיי, וועלכע פיהרט
און מיט דער אנטי־אימפעריאלישער בעוועג־
גונג, איז א פארטיי, וואס איז ארגאניזירט
אויף א אימראפיאישען שטיגער. דער
קומינטאנג האט געשאפען די קאנטאן־
רעגירונג און די קאנטאן־ארמעע, וועלכע
קעמפט איצט מיט אזא ערפאלג געגען די
„אינערליכע" און „אויסערליכע" שונאים;
קורץ, די פארטיי האט פאליטיש ארגא־
ניזירט די מאסען. דער גרינדער פון דער
פארטיי, איהר גמטטיגער טאטע און לאנג־
יאהריגער פיהרער איז געווען דער פער־
שטארבענער פרעזידענט פון דער כינע־
זישער רעפובליק סוניאטסען, אמאן מיט
אמעריקאישער בילדונג, מיט א ברייטען
פערגעם א אויסגעצייכנעטער ארגאני־
זאטאר און פאליטיקער.

בײַ אלעם דעם, נישט קוקענדיג דע־
רויף, וואס סוניאטסען האט געשאפען
דעם קומינטאנג לויט „מעקאנטע מוס־
טערן", איז די פארטיי א ריין־כינעזישע.
אין דעם זין, וואס זי האט נאך אין זיך
עפּיס פון דעם גייסט און די מעטאדען
פון די אמאליגע געהיימע געזעלשאפטען.

כינא איז, ווי מ'ווייסט, דאס קלאסישע
לאנד פון געהיימע קאנספיראטיווע אר־
גאניזאציעס. דאס איז זי געווען פון אלט־
ביג אן. און די פריהערדיגע צייטען
האבען די קאנספיראטיווע געזעלשאפטען
בעפיהרט א קאמף געגען דער דינאסטיע,
זייער ציל איז געווען אראבצוווארפען די
רעגירענדע טאטארישע דינאסטיע, וועלכע
זיי האבען געהאלטען פאר א פרעמדע,
און איבערגעגעבן די מאכט און דעם
טרון דער אלטער עכט־כינעזישער מינג־
דינאסטיע, שפּעטער, אין 19־טען יאהר־
הונדערט, הען די אייראפּייער האבען זיך
ארמענעריסען קיין כינא און געגומען
עקספּלואטירען דאס לאנד און אונטער־
דריקען די בעפעלקערונג האבען די גע־
היימע ארגאניזאציעס געענדערט זייער
מאקשיף און „פראגראם" און זיך נעשטעלט
פאר א הויפּט־אויפגאבע צו קעמפען גע־
גען דער פרעמדהערשאפט. אין משך פון
די לעצטע 50—60 יאהר האבען זיי נישט
איין מאל ארגאניזירט גרויסע אויפשטאנ־
דען און בונטען און געמאכט פאנראפען
אויף אויפלעגער. פיל געדענקען נאך
אודאי דעם אזוי־גערופענעם באקסער־
אויפשטאנד פון יאהר 1900, בײַ וועלכען
מיעלע אייראפּייער זענען אומגעקומען.
דאס איז געווען א שטיקעל ארבייט פון
די געהיימע געזעלשאפטען.

די געהיימע ארגאניזאציעס עקזיסטירען
נאך היינט אויך און שטילען א געוויסע
צערעמאניעס, וואס ווערען דורכגעפיהרט
בײַם אויפנעהמען איהם אלס מיטגליד
אין די „האנג ליגע".

היינט נאשירליך, זיינט כינא איז גע־
וואָרען א רעפּובליק, אלזו א „מאָדערנע"
מלוכה, געהט שוין דער צאָם. סיי ווי
ארויס פון דער מאָדע.

„האנג" האט זיך ניט נאר גיט בעגע־
נעגט מיט רעוואלוציאנערע אינטאציע
אין מיט פערשווערונגען, וועלכע זענען
געווענדעט געווען געגען אייגענלעך רע־
גירונג־פערזאנען און מיטגלידער פון דער
פריהערדיגער פערהאסטער דינאסטיע,
נאר ער האט אויך ארויסגערופען גיט
אייך מאל בונטען און געפעהרליכע אויפ־
שטאנדען, אנגע פון די וויכטיגסטע רע־
וואליוציאנערע בעוועגונגען, מיט וועלכע
דער „האנג" האט אנגעפיהרט, איז גע־
ווען דער אזוי־גערופענער טעפינג־אויפ־
שטאנד אין יאהר 1850. דער דאזיגער
אויפשטאנד האט געדויערט טעליכע יאהר
נאכאנאנד און האט ביפליכטיגט זיך פער־
וואנדעלט אין א בירגער־קריג. אויך די
אייראפּעער אין כינא האבען ניט ווענינ
געליטען פון אויפשטאנד, וועלכער האט
אין א קורצער צייט ארומגענומען גרויסע
טיילען פון לאנד, נאנצע פּראווינצען מיט
א בעפעלקערונג פון צעהנדליגער מיליאָ־
נען מענשען, די מאנדזשו־דינאסטיע, זע־
הענדיג א גרויסע געפאהר פאר זיך און
ניט קענענדיג אלמין פארטיג ווערען מיט
די אינסורגענטען, האט זיך געווענדעט
נאך הילף צו די אייראָפּעער. אבער די
אייראָפּעאישע מלוכות האבען ניט גע־
וואלט און ניט געקענט אינטערהעניר־
ן, זיי זענען אויך מיליטעריש ניט געווען
שטארק גענוג, אז זיי זאלען קענען געה־
מען אויף זיך אזא אויפגאבע, און אזוי
האט דאס אפיציעלע כינא יאהרען לאנג
געהאט צו טון מיט דעם אויפשטאנד,
ביז ער איז פון זיך אלמין אייגענלעכען
געוואָרען צוליב די מכשוכים און שווע־
ריגקייטען האט זענען אויפגעטראָכען
אין דעם לאגער פון די רעוואלוציאָנע־
רען.

דער אָנפיהרער פון דער טייפינג־רע־
וואָליוציע איז געווען א געוויסער האנג־
סיוטשוען, ניט קיין גאנץ נארמעלער
מענש, א בעל חלומות און א גרויסער
פאנטאזיאר, אבער א אויפערגעוועהנלעך
מעהיגער אָרגאניזאטאר און אגיטאטאר.
סיוטשוען האט זיך אנגערעדט, אז ער
איז „מן השמים" בעשטימט צו הערשען
איבער כינא. דורך א געוויסען מיסיאָנער
ציצלאוו האט ער זיך בעקענט מיט דער
קריסטליכער לעהרע, וועלכע ער האט
זעהר געשעצט, ער האט זיך זאגאר
אויסגעגעבען פאר א יונגערען ברודער
פון קריסטוס'ן, אבער צום קריגס־זעגנשוט
איז ער אבער נישט צוגעשטעגען נור
געוואָרען א פיינד פון דער
כינעזישער רעליגיע, וועלכער האט גע־
האלטען פאר געצענדיגערע. אין ז
שעהנעם פריהמארגען האט סיוטסוען זי
געהויבען פערניכטען אלע הייליגע מיס־
דער און געצען. וואו ער האט געפאנ־
ערגיין א „נאט", האט ער געפאכט פון
איהם א תל. בעת ער האט אבער אינ־
מאל צעשטערט אויך א הייליגעס וואוי־
דערבילד, וואס ווערט שטארק פערעהרט
אין כינא, און האט אויך אנגעהויבען
אגיטירען, אז אנדערע זאלען אויך דאס
זעלביגע טון מיט זייערע בעצען, האט
די רעגירונג אנגענומען רעפּרעסיעס גע־
גען איהם. סיוטסוען האט ערקלערט א
קריג דער רעגירונג, ער האט אויפגעהו־
בען די פאהן פון דער רעוואלוציע, און
באלד השבען זיך אונטער דער דאזיגער
פאהן אנגעהויבען צו זאמלען צעהנדליג־
גער און הונדערטער טויזענדער פון אלן
שיכטען פון פאלק, רעוואלוציאנערע
עלעמענטען, מיטגלידער פון מערשידע
נע געהיימע געזעלשאפטען, פון „האנג"
און אנדערע.

דאס איז געווען אין יאהר 1850 מיט
א יאהר שפּעטער, 1851, האט סיוטסוען
שוין געהאט ארום זיך א ריזיגע „ארמע"
פון פון אינסורגענטען. ער האט זיך
אויסגעגלייכט „איינגעהמען" כינא. אין
ווירקליך האט ער אויך באלד איינגענו־
מען די ששה יונגנאן און קיאנגסי, ווו
ער האט זיך בעזעצט און געגרינדעט א
נייע דינאסטיע אונטער'ן נאמען „טע־
פינג", ד. ה., „דער גרויסער פרידען",
אדער „טינקוואק" (דאס קעניגרייך פון
היפעל). דערפון נעהמט זיך, וואס די
אנדערע פעלקער, דערהויפט אין אייראָ־
פּא און אמעריקא, האבען געגענען כי־
נא א צוגעמעניש „די היפלישע אימפּער־
יע". אין אמת'ן האבען די כינעזען
קיינמאל אזוי ניט גערופען זייער מאטער־
לאנד, אויף כינעזיש הייסט דאס לאנד
„שיינג קוואָ", ד. ה. די מלוכה וועלכע
געפינט זיך אין מיטעלפונקט פון דער
וועלט.

ענדע מארגען.

ווייטערע סצענעס און בילדער

פון די גראנדיעזע פורים־פייערונגען אין תל־אביב.

50 טויזענד יודען, קריסטען און אראבער זינגען און טאנצען אויף די גאסען.—אויסגעצייכענטע סאריסאטורען אויף ווייצמאן און דעם „רזשאינט" און די באלשעוויקעס.—די אמערי־קאנער טוריסטען זענען צופרידען פון פרייד.

ספּעציעל צום „לאָדזער טאָגעבלאַט"
פון זלמן זילבערצווייג (תל־אביב).

II.

אנדליך איז שוין מאג, היינט איז פרי־
מאג, און לויט'ן לוח איז היינט פורים,
און מארגען, שבת, און שושן־פורים, זונ־
מאג און שוין נארנישט, און דאך איז
שוין היינט פשוואוסט, אז דער אמת'ער
פורים אין תל־אביב וועט ערשט זיין זונ־
מאג.

די זאך איז נישט גלאט אזוי זיך, נאר
דער זונטאג'דיגער פורים־מאג איז בע־
שטימט נעווארען דורך די רבנים. די
רבנים האבען זיך ארומגעזעהען, אז אויף
מען זאל היינט, פרייטאג, מאלען דעם
נאסען־קארנאוואל, וועט קומען צו א
חלול־השבת. וואס פיל וועלען צוריק־
פאהרען אויף דער נאלט אהיים,
כען עקסטרא אבגעלעגטע די נאצע גע־
שיכטע אויף זונטאג.

דעם ערשטען נרוס פון פורים האבען
מיר היינט געבראכט 2 קלייגע טרעגער־
לעך, אנגעטאן אין א ספּעציעלען אר־
פארם. די טרעגערלעך זענען אזוי פאס־
טיומירט פון נאציאנאל־פאנד. זיי קומען
נאכדעם, אויב אויהר האט נישט צו
טראגען משלוח־מנות, וואס דאס טרע־
גער־געלד גהט פאר'ן נאציאנאל־פאנד.
שפּעטער אפיסעל זעגען ווידער געקומען
צו מיר צוויי יונגעלייט, וואס האבען מיר
געברעכט משלח־מנות פון א חברה.
די חברה הייסט „תוצרת הארץ" (לאנ־
דשם־פּראדוקציע), און זי פיהרט גנוטא־
ציע. זי טון זאך קויפען נאר יזאלען,
וואס ווערען פּראדוצירט אין לאנד. האט
מיר די חברה צוגעשיקט א פּאפּוראן זע־
קעלע מיט אששטיקעל קאטאפ. צו אויך די
די אלע פּראדוקטען נישט קויפען קיין
ארייגגעפיהרטע פון אויסלאנד, נאר די
אינלענדישע. און צו דעם ווערט ציגע־
לייטט א בארג לוקסראסיר, וואס אנ־
מירט פאר אלעם, אבער ווער האט עס
היינט צייט לעזען די לוקסראסיר?...

און נאס און א אינגעהויערע בעוועג־
נונג. נאר קיינמאל האב איך נישט גע־
זעהען אין תל־אביב אזוי פיל אויטאמא־
בילען און דראשקעס. דאס פאהרען
מאסקעס־בעלער, און בלעטען שוין צום
מארגענדיגען מאג.

אלע יאהר און וועלכע עס נעמען פאר־
נעקומען די מאסקעס־בעלער זענען נעווען
אובע־לאלס, דער גרעסטער און אינטע־
רעסאנטער זאכעל און נעווען אין זאל
פון דער „חיריליה". דא זענען נעווען
אינגנע מויזענד מען אין די פערשיד־
כסע מאסקעס, בעווינדערס אויף היסט־
רישע לעבנס, אבער דא אין נעמערע־
כאנסקע פון זיי אין נעווען א מאסקע,
וואס האט פאר'ן שטעלע, ווי א מאנ־
כער הייצאר נערד אריס מיט א בעגע־
קעלע אין נעבען איהם נעהט א קוה, וואס
שטעלט מיט זיך פאר דער „רזשאינט",
און ישראס מאל ווען דר. ווייצמאן זעצט
זיך צו טעלפען די קוה, גוט זי איהם א
פרוקע מיט'ן פיס. די דאזיגע מאסקע
האט מאקע בעקומען דעם ערשטען פּרייז.

פונקט 12 בייגנאכט האט מען, לויט'ן
מנהג, ארמגעטראגען פרל. רבקה שליש,
א 25 יאהריגע מאכמער פון ארגלען
יהדען פון פאלעסטינע, א געבוירענע און
יפו, וועלכע איז איפ'ן שעהנהייטס־כאל
אנערקענט געווארען אלס די אמתר
המלכה, די שעהנסטע פרוי פון תל־אביב
און דאס נאנצע פערזאמעלטע פּרעזידיום
האט אויהר אנגעגעבען „קשגוליטען
כבוד".

זונטאג האט תל־אביב ערשט געטראג־
גען דעם אמת'ן יום־טוב'דיגען לבאנ־
טער. די צאהל צוגעקומענע מעגשען און
געווען נאר גרויס. פיל נאסטן זענען גע־
וואָרען פערפלעצט פון די אראבישע פרוי־
ען מיט די פערהאנגענע געזיכטער און
ווערע פונדער. דער מאג איז געווען א
מאסקעס־בעלער, און בלעטען שוין צום
מארגענדיגען מאג.

אלע יאהר און וועלכע עס נעמען פאר־
נעקומען די מאסקעס־בעלער זענען נעווען
אובע־לאלס, דער גרעסטער און אינטע־
רעסאנטער זאכעל און נעווען אין זאל
פון דער „חיריליה". דא זענען נעווען
אינגנע מויזענד מען אין די פערשיד־
כסע מאסקעס, בעווינדערס אויף היסט־
רישע לעבנס, אבער דא אין נעמערע־
כאנסקע פון זיי אין נעווען א מאסקע,
וואס האט פאר'ן שטעלע, ווי א מאנ־
כער הייצאר נערד אריס מיט א בעגע־
קעלע אין נעבען איהם נעהט א קוה, וואס
שטעלט מיט זיך פאר דער „רזשאינט",
און ישראס מאל ווען דר. ווייצמאן זעצט
זיך צו טעלפען די קוה, גוט זי איהם א
פרוקע מיט'ן פיס. די דאזיגע מאסקע
האט מאקע בעקומען דעם ערשטען פּרייז.

פונקט 12 בייגנאכט האט מען, לויט'ן
מנהג, ארמגעטראגען פרל. רבקה שליש,
א 25 יאהריגע מאכמער פון ארגלען
יהדען פון פאלעסטינע, א געבוירענע און
יפו, וועלכע איז איפ'ן שעהנהייטס־כאל
אנערקענט געווארען אלס די אמתר
המלכה, די שעהנסטע פרוי פון תל־אביב
און דאס נאנצע פערזאמעלטע פּרעזידיום
האט אויהר אנגעגעבען „קשגוליטען
כבוד".

זונטאג האט תל־אביב ערשט געטראג־
גען דעם אמת'ן יום־טוב'דיגען לבאנ־
טער. די צאהל צוגעקומענע מעגשען און
געווען נאר גרויס. פיל נאסטן זענען גע־
וואָרען פערפלעצט פון די אראבישע פרוי־
ען מיט די פערהאנגענע געזיכטער און
ווערע פונדער. דער מאג איז געווען א
ארום אנגערע סאלאניסטען. די „בועז'ס"
זיי מען רופט זי דא, און די טריסטען.
ווערע אמאכבולען פאהרען אמעליך
פון אזן עק שטארט צו דער אנדערע,
און זיי קומען אן בײַ יעדער מאסקע,
וואס זיי טרעפען א אין וועג, און מאס־
קעס פעהלען דא נישט.

אין מאנכע שולען קומען היינט פאר
פונדער־פארשטעלונגען, אנדערע פונדער
נעמען זיך צוזאמען אין גרופּעס און גע־
הן ארוים אויבער די געשעפטען, אין
נעבען פארשטעלונגען, און זיי באלד נאך
פארשטעלונגען הויבען זיך אן ווערט דאס
געשעפט פיל, און דרויסען שטעהט נאך
א גרויסער עולם צוקוקער.

פרייטאג אויף דער נאכט אין תל־אביב
צוריק געווען די זינגגדע שטארט. פון
די שטעדטען האט ארויסגעשלאט געזאנג,
און אויף דער לאנגער אלענבי גאס בין
צום ים האבען מערשירט נאנצע „קאלא־
ניסט", יעדע קאלאניע אין געווען עפּעס
אזוי ווי א בעזונדערער רעגומענט, וואס
דאלט זיך צוזאמען.

אויך די פרייטאג'דיגע נאכט האט מען
געמוזט מקצר זיין דעם שלאף.....

שבת אין די בעפעלקערונג פון תל־
אביב נאר נייעסטער געווארען, עס זענען
אנגעקומען כרישע „ארבייטער־פאלקען"
פון די שכונ'ת דיגע קאלאניעס, און פער־
לויף פון טאג זענען פארגעקומען פיס־
באל־טורנירען אין אנדערע שפּילען, אין
אין אזונער האט תל־אביב געפיהרט פון
באכרען־פעלד.

צו די גרויסע האמעלען זענען כסדר
געקומען ציגאיהרען אטאמאבילען מיט
טורנסטען, וועלכע הגען געקומען צו דע

ברייטע פון כינעזישען קריגס־פלאץ.

ווער זענען די שעפער פון דער קאנטאן־ארמעע?

כינא דאס מלאסישע לאנד פון קאנספיראטיווע ארגאני־זאציעס.—די רעוואלוציאנערע פארטייען אין כינא אמאל און היינט. — זייערע ארגאניזאציעס און זייערע צילען.

פון אונזער ספּעציעלען קאָרעספּאָנדענט
י. וואהלינער.

די היינטיגע רעפּובליקאניש־רעוואלוצ־
יאנערע קומינטאנג־פארטיי, וועלכע פיהרט
און מיט דער אנטי־אימפעריאלישער בעוועג־
גונג, איז א פארטיי, וואס איז ארגאניזירט
אויף א אייראפּייאישען שטיגער. דער
קומינטאנג האט געשאפען די קאנטאן־
רעגירונג און די קאנטאן־ארמעע, וועלכע
קעמפט איצט מיט אזא ערפאלג געגען די
„אינערליכע" און „אויסערליכע" שונאים;
קורץ, די פארטיי האט פאליטיש ארגא־
ניזירט די מאסען. דער גרינדער פון דער
פארטיי, איהר גמטטיגער טאטע און לאנג־
יאהריגער פיהרער איז געווען דער פער־
שטארבענער פרעזידענט פון דער כינע־
זישער רעפּובליק סוניאטסען, אמאן מיט
אמעריקאישער בילדונג, מיט א ברייטען
פערגעם א אויסגעצייכנעטער ארגאני־
זאטאר און פאליטיקער.

בײַ אלעם דעם, נישט קוקענדיג דע־
רויף, וואס סוניאטסען האט געשאפען
דעם קומינטאנג לויט „מעקאנטע מוס־
טערן", איז די פארטיי א ריין־כינעזישע.
אין דעם זין, וואס זי האט נאך אין זיך
עפּיס פון דעם גייסט און די מעטאדען
פון די אמאליגע געהיימע געזעלשאפטען.

כינא איז, ווי מ'ווייסט, דאס קלאסישע
לאנד פון געהיימע קאנספיראטיווע אר־
גאניזאציעס. דאס איז זי געווען פון אלט־
ביג אן. און די פריהערדיגע צייטען
האבען די קאנספיראטיווע געזעלשאפטען
בעפיהרט א קאמף געגען דער דינאסטיע,
זייער ציל איז געווען אראבצוווארפען די
רעגירענדע טאטארישע דינאסטיע, וועלכע
זיי האבען געהאלטען פאר א פרעמדע,
און איבערגעגעבען די מאכט און דעם
טרון דער אלטער עכט־כינעזישער מינג־
דינאסטיע, שפּעטער, אין 19־טען יאהר־
הונדערט, הען די אייראפּייער האבען זיך
ארמענעריסען קיין כינא און געגומען
עקספּלואטירען דאס לאנד און אונטער־
דריקען די בעפעלקערונג האבען די גע־
היימע ארגאניזאציעס געענדערט זייער
מאקשיף און „פראגראם" און זיך נעשטעלט
פאר א הויפּט־אויפגאבע צו קעמפען גע־
גען דער פרעמדהערשאפט. אין משך פון
די לעצטע 50—60 יאהר האבען זיי נישט
איין מאל ארגאניזירט גרויסע אויפשטאנ־
דען און בונטען און געמאכט פאנראפען
אויף אויפלעגער. פיל געדענקען נאך
אודאי דעם אזוי־גערופענעם באקסער־
אויפשטאנד פון יאהר 1900, בײַ וועלכען
מיעלע אייראפּייער זענען אומגעקומען.
דאס איז געווען א שטיקעל ארבייט פון
די געהיימע געזעלשאפטען.

די געהיימע ארגאניזאציעס עקזיסטירען
נאך היינט אויך און שטילען א געוויסע
צערעמאניעס, וואס ווערען דורכגעפיהרט
בײַם אויפנעהמען איהם אלס מיטגליד
אין די „האנג ליגע".

היינט נאשירליך, זיינט כינא איז גע־
וואָרען א רעפּובליק, אלזו א „מאָדערנע"
מלוכה, געהט שוין דער צאָם. סיי ווי
ארויס פון דער מאָדע.

„האנג" האט זיך ניט נאר גיט בעגע־
נעגט מיט רעוואלוציאנערע אינטאציע
אין מיט פערשווערונגען, וועלכע זענען
געווענדעט געווען געגען אייגענלעך רע־
גירונג־פערזאנען און מיטגלידער פון דער
פריהערדיגער פערהאסטער דינאסטיע,
נאר ער האט אויך ארויסגערופען גיט
אייך מאל בונטען און געפעהרליכע אויפ־
שטאנדען, אנגע פון די וויכטיגסטע רע־
וואליוציאנערע בעוועגונגען, מיט וועלכע
דער „האנג" האט אנגעפיהרט, איז גע־
ווען דער אזוי־גערופענער טעפינג־אויפ־
שטאנד אין יאהר 1850. דער דאזיגער
אויפשטאנד האט געדויערט טעליכע יאהר
נאכאנאנד און האט ביפליכטיגט זיך פער־
וואנדעלט אין א בירגער־קריג. אויך די
אייראפּעער אין כינא האבען ניט ווענינ
געליטען פון אויפשטאנד, וועלכער האט
אין א קורצער צייט ארומגענומען גרויסע
טיילען פון לאנד, נאנצע פּראווינצען מיט
א בעפעלקערונג פון צעהנדליגער מיליאָ־
נען מענשען, די מאנדזשו־דינאסטיע, זע־
הענדיג א גרויסע געפאהר פאר זיך און
ניט קענענדיג אלמין פארטיג ווערען מיט
די אינסורגענטען, האט זיך געווענדעט
נאך הילף צו די אייראָפּעער. אבער די
אייראָפּעאישע מלוכות האבען ניט גע־
וואלט און ניט געקענט אינטערהעניר־
ן, זיי זענען אויך מיליטעריש ניט געווען
שטארק גענוג, אז זיי זאלען קענען געה־
מען אויף זיך אזא אויפגאבע, און אזוי
האט דאס אפיציעלע כינא יאהרען לאנג
געהאט צו טון מיט דעם אויפשטאנד,
ביז ער איז פון זיך אלמין אייגענלעכען
געוואָרען צוליב די מכשוכים און שווע־
ריגקייטען האט זענען אויפגעטראָכען
אין דעם לאגער פון די רעוואָלוציאָנע־
רען.

דער אָנפיהרער פון דער טייפינג־רע־
וואָליוציע איז געווען א געוויסער האנג־
סיוטשוען, ניט קיין גאנץ נארמעלער
מענש, א בעל חלומות און א גרויסער
פאנטאזיאר, אבער א אויפערגעוועהנלעך
מעהיגער אָרגאניזאטאר און אגיטאטאר.
סיוטשוען האט זיך אנגערעדט, אז ער
איז „מן השמים" בעשטימט צו הערשען
איבער כינא. דורך א געוויסען מיסיאָנער
ציצלאוו האט ער זיך בעקענט מיט דער
קריסטליכער לעהרע, וועלכע ער האט
זעהר געשעצט, ער האט זיך זאגאר
אויסגעגעבען פאר א יונגערען ברודער
פון קריסטוס'ן, אבער צום קריגס־זעגנשוט
איז ער אבער נישט צוגעשטעגען נור
געוואָרען א פיינד פון דער
כינעזישער רעליגיע, וועלכער האט גע־
האלטען פאר געצענדיגערע. אין ז
שעהנעם פריהמארגען האט סיוטסוען זי
געהויבען פערניכטען אלע הייליגע מיס־
דער און געצען. וואו ער האט געפאנ־
ערגיין א „נאט", האט ער געפאכט פון
איהם א תל. בעת ער האט אבער אינ־
מאל צעשטערט אויך א הייליגעס וואוי־
דערבילד, וואס ווערט שטארק פערעהרט
אין כינא, און האט אויך אנגעהויבען
אגיטירען, אז אנדערע זאלען אויך דאס
זעלביגע טון מיט זייערע בעצען, האט
די רעגירונג אנגענומען רעפּרעסיעס גע־
גען איהם. סיוטסוען האט ערקלערט א
קריג דער רעגירונג, ער האט אויפגעהו־
בען די פאהן פון דער רעוואָלוציע, און
באלד השבען זיך אונטער דער דאזיגער
פאהן אנגעהויבען צו זאמלען צעהנדלי־
גער און הונדערטער טויזענדער פון אלן
שיכטען פון פאלק, רעוואָלוציאָנערע
עלעמענטען, מיטגלידער פון מערשידע
נע געהיימע געזעלשאפטען, פון „האנג"
און אנדערע.

דאס איז געווען אין יאהר 1850 מיט
א יאהר שפּעטער, 1851, האט סיוטסוען
שוין געהאט ארום זיך א ריזיגע „ארמע"
פון פון אינסורגענטען. ער האט זיך
אויסגעגלייכט „איינגעהמען" כינא. אין
ווירקליך האט ער אויך באלד איינגענו־
מען די ששה יונגנאן און קיאנגסי, ווו
ער האט זיך געזעצט און געגרינדעט א
נייע דינאסטיע אונטער'ן נאמען „טע־
פינג", ד. ה., „דער גרויסער פרידען",
אדער „טינקוואק" (דאס קעניגרייך פון
היפעל). דערפון נעהמט זיך, וואס די
אנדערע פעלקער, דערהויפט אין אייראָ־
פּא און אמעריקא, האבען געגענען כי־
נא א צוגעמעניש „די היפלישע אימפּער־
יע". אין אמת'ן האבען די כינעזען
קיינמאל אזוי ניט גערופען זייער מאטער־
לאנד, אויף כינעזיש הייסט דאס לאנד
„שיינג קוואָ", ד. ה. די מלוכה וועלכע
געפינט זיך אין מיטעלפונקט פון דער
וועלט.

ענדע מארגען.

(עגרעך—יעזש זעה 4)

דער „אימפּעקס" פאר'ן ווילנער געריכט.

חי אזוי א לובלינער יונגערמאן האט אפּגענאַרט א גרויסע צאהל לאדזער און ווילנער סוחרים.

אנ'אויסערגעוועגליך • אינטערעסאנטער פּראָצעס, וואָס איז אנ'אָבּגעלאָזט פון דער אינפלאַציע־צייט, איז פאָרגעקומען אין ווילנער קרייז־געריכט.

דער בעשולדיגונגס־טעקס דערצעהלט פאָלגענדס:

פון נאָוועמבער איז קיין ווילנע אָנגעקומען אנ'עלעגאַנטער יונגערמאַן פון א סאָליד'ן סוחר'ישן אויסזען לייבדאוען אָזשעל, אַרויסווייזענדיג גרויסע קאָמערציעלע פּעהיגקייטן. אין ווילנע האָט ער זיך בעקענט מיט די ווילנער סוחרים נפתלי ריזלין און יוסף ראָזענבוים און לויס אָזשעל'ס אינישיאַטיוו, איז בתם געטאָריוס פון קרייז־געריכט ראָזענאָווסקי געשלאָסען געוואָרן אנ'אָבּמאַך וועגן שאַפן אין ווילנע א האנדעל־געזעלשאַפט „אימפּעקס".

אָזשעל האָט דאַן געדויגען א לעקעל, אַרויסנעהאָנגען גרויסע שילדער און אייגענערדיגע דאָס קאָנטאָר מיט דעם גרעסטן קאָמפאָרט, מיט א גרויסן שאַב געשמאַק. מיט אייגן וואָרט, מיט אַלץ, וואָס א ביזנעס פון א גרויסע האנדעלס־געזעלשאַפט דאַרף האָבן.

אָזשעל איז דערווייל אריין אין קאָפּ מיט אַנדערע אימפּאָרט־ און עקס־פּאָרט־געזעלשאַפטן ווי אויך מיט די בענק, ווי „ווילנער קרעדיט־בענק", „קרעדיט אַלסקי", „בענק אקציינע", „ספּולקע אקציינע" א.א.וו. בתי וועלכער ער האָט זיך אייגנגעדרעגט א לויטענדיג קאָנטאָ. דער גרויזד־קאַפּיטאַל פון דער געזעלשאַפט „אימפּעקס" האָט געוועלט זיין 5 מיליאָן זלאָטי.

אין שטאָט האָט אָזשעל דערווייל געפיהרט א גרעסט לעבן, מערקאָווים מיט דער סאַטעלנע פון דאָמאַלסדיגן ווילנער סוחרים, זיך געוואָרפן מיט גרויסע נדבות און געוואוגען אזוי ערום אַלץ אַנדערס אזוי.

אויסערליך האָט געהייסן, אז די פירמע מאַכט גלענצנדיג געשעפטן, מעקלערס האָבן געשוויגן, אָזשעל האָט זיך אַלץ העכער ערהויבן א רייכער קליענטער, האָט געוואָרפן, כלומרשט, די פאַרשטעהערשאַפט, פון אַזעלכע פירמעס ווי „סלאַמאַ", „פּאַזנאַניע" א.א. פלעגט געבן פּוילישע מאַרקען אונטער א משכון פון דאָלאַרן א.א.וו.

ביז אין א פּאָר חדשים אַרום האָבן זיך א סך ווילנער סוחרים אַרויסגעזעהן, אז אָזשעל'ס געשעפטן זענען עפּעס נישט גלאַט.

אז ס'פלעגט קומען א סוחר בעטן געלד, פלעגט אָזשעל נעמען בי איהם וועקסלן און אנשטאָט געלד פלעגט ער איהם אַרויסגעבן א שעק אין א בענק אויף אַזאַ און אַזאַ סומע. און שפּעטער פלעגט זיך אַרויסוויזן, אז אָזשעל האָט באָר אין בענק קיין געלד נישט, דאָס סוחר'ס וועקסלן פלעגט ער אָבער דער־הייל דיסקאָנטירן.

מאַר'ן ריכטער־טיש שווימען דורך א בענצע ריי בעשוויגדעלטע סוחרים. דער יודישער קרעמער אברהם רודניק, בי וועמען אָזשעל האָט געגעבן וועקסלן אויף א הונדערט רובל און די וועקסלן דיסקאָנטירט אין א ווילנער בענק. רודניק האָט די ריי נישט געקומען און האָט געלישן א חיזק פון 22 מיליאָן מאַרק (אַזעלכע 1000 דאָלאַר).

ווייטער געהן דורך פאָלגענדע בעשוויגדעלטע יודישע סוחרים:

פּופּער אויף 3 מיליאָן מאַרק, לאַפּידוס אויף 1200 דאָלאַר, דער האָלץ־סוחר מערקאָוויטש אויף 2 טויזענד דאָלאַר.

די בעראַנאָוויטשער סוחרים קאַטעניצקי, שעוטשוק, ראַפּאַנאָוויטש אויף 800 דאָלאַר א.א.וו.

אין מערץ 1923, ווען אָזשעל האָט שוין געהאַט אָנגעשווינדעלט א גרויסע צאהל ווילנער סוחרים איז ער געלעגן הערן פון שטאָט צוזאַמען מיט אייגעם פון די דירעקטאָרן פון „בענק קרעדיטו" ווערנער.

דער ווברח האָט אַלעמען געגעבן די אויגען.

די אויסאַרשונגס־מאַכט האָט אָנגעהויבן זוכען אָזשעלן. שפּעטער האָט זיך אַרויסגעוויזן, אז דער בענק־דירעקטאָר ווערנער האָט זיך געפּרוּבט נעמען דאָס לעבן, ווייל ווי ער האָט אָרקלערט איז ער גוטא שליין א קרבן פון אָזשעל'ס שווינדלען צוליב וואָס די בענק האָט געלישן א גרויסן חיזק.

ערשט אין יאָהר 1925 איז געלונגען דער פּאָליציי אָזשעלן צו אַרעסטירן און מיט מ'מיזט זיך אַרויס האָט אָזשעל די זעלבע קונץ, וואָס אין ווילנע, אויך אָבגעשפּילט אין אַנדערע פּוילישע שטעט ווי וואַלקאָוויסק, לאָדז ביאַליסטאָק א.א. אָזשעל זיצט שוין 2 מיט האַלב יאָהר אין טורמע. אין ווילנע איז ער געבראַכט אין אַ אָזשעל'ס געשעפטן זענען עפּעס נישט גלאַט.

אז ס'פלעגט קומען א סוחר בעטן געלד, פלעגט אָזשעל נעמען בי איהם וועקסלן און אנשטאָט געלד פלעגט ער איהם אַרויסגעבן א שעק אין א בענק אויף אַזאַ און אַזאַ סומע. און שפּעטער פלעגט זיך אַרויסוויזן, אז אָזשעל האָט באָר אין בענק קיין געלד נישט, דאָס סוחר'ס וועקסלן פלעגט ער אָבער דער־הייל דיסקאָנטירן.

מאַר'ן ריכטער־טיש שווימען דורך א בענצע ריי בעשוויגדעלטע סוחרים. דער יודישער קרעמער אברהם רודניק, בי וועמען אָזשעל האָט געגעבן וועקסלן אויף א הונדערט רובל און די וועקסלן דיסקאָנטירט אין א ווילנער בענק. רודניק האָט די ריי נישט געקומען און האָט געלישן א חיזק פון 22 מיליאָן מאַרק (אַזעלכע 1000 דאָלאַר).

ווייטער געהן דורך פאָלגענדע בעשוויגדעלטע יודישע סוחרים:

פּופּער אויף 3 מיליאָן מאַרק, לאַפּידוס אויף 1200 דאָלאַר, דער האָלץ־סוחר מערקאָוויטש אויף 2 טויזענד דאָלאַר.

די בעראַנאָוויטשער סוחרים קאַטעניצקי, שעוטשוק, ראַפּאַנאָוויטש אויף 800 דאָלאַר א.א.וו.

אין מערץ 1923, ווען אָזשעל האָט שוין געהאַט אָנגעשווינדעלט א גרויסע צאהל ווילנער סוחרים איז ער געלעגן הערן פון שטאָט צוזאַמען מיט אייגעם פון די דירעקטאָרן פון „בענק קרעדיטו" ווערנער.

דער ווברח האָט אַלעמען געגעבן די אויגען.

די אויסאַרשונגס־מאַכט האָט אָנגעהויבן זוכען אָזשעלן. שפּעטער האָט זיך אַרויסגעוויזן, אז דער בענק־דירעקטאָר ווערנער האָט זיך געפּרוּבט נעמען דאָס לעבן, ווייל ווי ער האָט אַרקלערט איז ער גוטא שליין א קרבן פון אָזשעל'ס שווינדלען צוליב וואָס די בענק האָט געלישן א גרויסן חיזק.

ערשט אין יאָהר 1925 איז געלונגען דער פּאָליציי אָזשעלן צו אַרעסטירן און מיט מ'מיזט זיך אַרויס האָט אָזשעל די זעלבע קונץ, וואָס אין ווילנע, אויך אָבגעשפּילט אין אַנדערע פּוילישע שטעט ווי וואַלקאָוויסק, לאָדז ביאַליסטאָק א.א. אָזשעל זיצט שוין 2 מיט האַלב יאָהר אין טורמע. אין ווילנע איז ער געבראַכט אין אַ אָזשעל'ס געשעפטן זענען עפּעס נישט גלאַט.

אז ס'פלעגט קומען א סוחר בעטן געלד, פלעגט אָזשעל נעמען בי איהם וועקסלן און אנשטאָט געלד פלעגט ער איהם אַרויסגעבן א שעק אין א בענק אויף אַזאַ און אַזאַ סומע. און שפּעטער פלעגט זיך אַרויסוויזן, אז אָזשעל האָט באָר אין בענק קיין געלד נישט, דאָס סוחר'ס וועקסלן פלעגט ער אָבער דער־הייל דיסקאָנטירן.

מאַר'ן ריכטער־טיש שווימען דורך א בענצע ריי בעשוויגדעלטע סוחרים. דער יודישער קרעמער אברהם רודניק, בי וועמען אָזשעל האָט געגעבן וועקסלן אויף א הונדערט רובל און די וועקסלן דיסקאָנטירט אין א ווילנער בענק. רודניק האָט די ריי נישט געקומען און האָט געלישן א חיזק פון 22 מיליאָן מאַרק (אַזעלכע 1000 דאָלאַר).

ווייטער געהן דורך פאָלגענדע בעשוויגדעלטע יודישע סוחרים:

פּופּער אויף 3 מיליאָן מאַרק, לאַפּידוס אויף 1200 דאָלאַר, דער האָלץ־סוחר מערקאָוויטש אויף 2 טויזענד דאָלאַר.

די בעראַנאָוויטשער סוחרים קאַטעניצקי, שעוטשוק, ראַפּאַנאָוויטש אויף 800 דאָלאַר א.א.וו.

אין מערץ 1923, ווען אָזשעל האָט שוין געהאַט אָנגעשווינדעלט א גרויסע צאהל ווילנער סוחרים איז ער געלעגן הערן פון שטאָט צוזאַמען מיט אייגעם פון די דירעקטאָרן פון „בענק קרעדיטו" ווערנער.

דער ווברח האָט אַלעמען געגעבן די אויגען.

די אויסאַרשונגס־מאַכט האָט אָנגעהויבן זוכען אָזשעלן. שפּעטער האָט זיך אַרויסגעוויזן, אז דער בענק־דירעקטאָר ווערנער האָט זיך געפּרוּבט נעמען דאָס לעבן, ווייל ווי ער האָט אַרקלערט איז ער גוטא שליין א קרבן פון אָזשעל'ס שווינדלען צוליב וואָס די בענק האָט געלישן א גרויסן חיזק.

ערשט אין יאָהר 1925 איז געלונגען דער פּאָליציי אָזשעלן צו אַרעסטירן און מיט מ'מיזט זיך אַרויס האָט אָזשעל די זעלבע קונץ, וואָס אין ווילנע, אויך אָבגעשפּילט אין אַנדערע פּוילישע שטעט ווי וואַלקאָוויסק, לאָדז ביאַליסטאָק א.א. אָזשעל זיצט שוין 2 מיט האַלב יאָהר אין טורמע. אין ווילנע איז ער געבראַכט

א רוסישער פירשט מיט יודישע פּעטש.

אינטערעסאַנטע פּצענע אויף די גאַסען פון ניו־יאָרק.

ניו־יאָרק. — דער „מאָרוועדס" דערצעהלט אַזאַ פון אינטערעסאַנטע מעשה:

א רוס, וועלכער האָט געזאָגט, אז ער איז א רוסישער פירשט, האָט אויף „אַזוי־ני „אַז" און 14־שער גאַס זיך אויפגעשטעלט דרשנ'ענען, אז מען דאַרף הרג'ענען די יודן און ער האָט דערמאָנט געקראָגען יודישע מעשה, אי פון גאַליציאַנער, אי פון ליטוואַקעס און צום שלוס איז ער אַרעסטירט געוואָרען ביז א מער־הער.

דער פירשט, וועלכער האָט אָנגעגעבן זיין נאָמען אלס מיכאַיל אַבּאַלאַנסקי, 26 יאָהר, זאָגט, אז ער שטאַמט פון דער בעריהמטער פאַמיליע פון רוסלאַנד קניאַז אַבּאַלאַנסקי. ער איז אַרייגעקומען אין א דראָגיסטען־געשעפט פון 14־טע סטריט און אָנהויבן „אַז" און געפאָדערט, מען זאָל איהם הילפן אויסזוכען א טעלעפאָן־נומער פון איגאָר סיקאָרסקי, דעם בעקאַנטן אַעראָפּלאַן־ערפינדער. „דאָס איז א פּערזענלעכער פריינד מיינער", האָט ער געזאָגט מיט שטאָלץ.

אַזוי ווי דער דראָגיסט האָט איהם דעם טעלעפאָן נומער נישט געקענט געפינען, האָט ער דעם מאַן געזידעלט און געשריגען, אז עס איז א שאַנדע, מען זאָל גיט קענען געפינען א טעלעפאָן־נומער פון אַזא וויכטיגען מענש. דער דראָגיסט האָט איהם נישט געשוויגען און דער פּריינט איז אַרויס אין גאַס, געשריגען געגען דראָגיסט און געבען אַלע יודן.

„די יודן האָבען ריאַינירט רוסלאַנד", האָט ער געשריגען, „ווען איך וואָלט געהאַט די מאַכט, וואָלט איך זיי אויסגעקעלעט. זיי ריאַינירען אויך אַמעריקע".

לאַנג רעדען האָט מען איהם נישט געלאָזען. אַצינער האָט איהם אויסגעצויגען א מאַשע און דער פירשט האָט ווייטער געגומען שרייען „זשידעס" און אַזוי וועטער. אַנ'עולם האָט זיך פערזאַמעלט, און ווער עס האָט געהאָלט האָט איהם אַרייגעוואָרפען א היבש ביסעל מעטש, ביז עס איז אָנגעקומען פּאָליציי און איהם אַרויסגעראַשעוועט פון זשרע הענד, א צו'הרג'עטען מיט א צוריסענעם מאַנטעל.

דער „קניאַז" האָט זיך אויסגערעדט זיין ביטער האַרץ פאַר'ן פּאָליציאַנט, אז מען שלאָגט איהם, וועל ער זאָגט, אז מען דאַרף די יודען אויס'הרג'ענען.

„דו האָסט דיר אויסגעקליבען א גושפּן פלאַץ וואו צו האַלטען אַזעלכע דרשות! עוועניו „אַ" איז דער ריכטיגער פלאַץ דערפאַר", האָט איהם דער פּאָליציאַנט געזאָגט און איהם גענומען מיט זיך.

דאס ליבעראַלע יודענטום און דער ציוניזם.

בערלין, (י.ט.א) אין בערלין איז געפעסט געוואָרען א צוזאַמענשטאָס פון ליבעראַלע יודנים אין דייטשלאַנד. אין צענטער פון דער דיסקוסיע איז געשטאַנען די פראַגע פון דער בעציהונג פון

געוואָרען פון לאָדזער אמיסה.

אין גערייכ פרובע ליב ראובן אָזשעל אַרויפהאַרען די גאַנצע שולד אויפ'ן בענק־דירעקטאָר ווערנער, זאָגענדיג, אז יענער האָט איהם — אָזשעל'ן — בעשוויגדעלט און איז געלאָפען מיט זיינע 70 מיליאָן אַזוי, אז ער אַליין האָט געמוזט נאָכלאָזען זוכען איהם — ווערנער'ן — און דערמיט ערקלערט ער זיין געגליפען פון וויליגע.

דאָס גערייכ האָט אָזשעל'ן פאַר'משפּט אויף 4 יאָהר תפיסה, פאַרלאָרענע איהם 1 יאָהר מיט 5 חדשים פאַרעסט.

לעזט, אבאָנירט — דאס — „לאדזער טאגעבלאט"

די געהיימניש פון יענער נאכט...

שפּאַנענדער ראָמאַן פון לאדזער לעבען.

פון לעאָן פייערמאַן.

(66־טע פאָרזעצונג.)

דער זיינער האָט געשלאָגען צוזאַמען.

אויף דער סטאַציע אין געוועזע בעאַוגרוהיגונג. די ווירען זענען יעדע רגע אַרויסגעלאָפען אויפ'ן פּערון זעהען, צי דער צוג נישט אָן.

— מען זעהט נישט דעם צוג... האָט איינער צום אַנדערן געזאָגט.

עס איז שוין געווען א פירעל אויף צוועלף און דער צוג איז נאָך אַלץ אָנגעקומען. די אויפרעגונג צווישען די, וואָס האָבען געוואַרט אויפ'ן וועקזאַל פון רגע צו רגע גאַנץ וואַקסען.

אַמשאַרקעסען האָבען זיך באַבען זיך פּרויען. עס האָבען זיך געהערט עטליכע מוזיקס, וואָס האָבען געוואַרט אויף זייערע מענער, וואָס האָבען אויפגעלעדיג געוואַרט אויף זייערע מיינער, וואָס האָבען געוואַרט אויף זייערע באַהנסטע קרובים.

— וואו איז דער לעטער פון דער סטאַציע — האָט מען געפרעגט אין זייטען — פאַרוואָס האָט זיך דער צוג פאַרשפּעטיגט?

— ער קומט באַלד אָן... ער דערגעהנטערט זיך שוין...—האָט עפּעס א בעאַמטער געענטפערט.

אָבער דער „באַלד" האָט ער איבערגעגעבן חצות אפשר א 5 מאָל.

ווען א זייגער האַלב 1 איז דער צוג נאָך נישט געווען איז אויפ'ן זאַל ענטשטאַנען א מהומה. מען האָט געהאַלטען אין אַלן מרעגען זיך אויפ'ן לעטע דער סטאַציע. די באַהן־בעאַמטע האָבען נישט אויפגעהערט צו בעוועהיגען:

— דער צוג קומט באַלד אָן... דער צוג געהט שוין...

אַיין באַהן־בעאַמטער איז געשטאַנען נעבען מעלעכען אַפּאַראַט און געהאַלטען יידיעות וועגען פערלוירענעם צוג.

— נו, וואָס? — האָט דער לעטער פון דער סטאַציע געפרעגט א בעאַמטער — ער ענטפערט נישט?...

— נאַין... — האָט דער בעאַמטער געענטפערט א בלטכער — די באַהן־סטאַציע ענטפערט נישט.

— צום טייפעל... פרובט קלינגען... אפשר וועלען מיר דאָך בעקומען א בינדונג...

דער בעאַמטער איז צוגעגאַנגען צום אַפּאַראַט. ער האָט קוים בעהויבן נעמען דעם הער־רעוועל צום אויער, וויי מאַרסע'ס אַפּאַראַט אויפ'ן טיש, האָט נומען קלאַנען. די אַיזערנע שטאַנג האָט זיך אויפגעהויבען און צעוואָרפען מעפירען.

— מען ענטפערט! — האָט דער לעטער פון דער סטאַציע א דערפרייט אויסגערופען, צוליפעדיג צום טיש...— אַכטונג!...

בעדע האָבען זיך צוגעבויגען צו מאַרסע'ס אַפּאַראַט און מיט אָנגעשפּאַנטע אַיזגעשאַפט אין זיך יעדע הערט:

— דער צוג... אויף אינזער... סטאַציע... נאָך נישט אָנגעקומען... די אויגבעוואוסט... וואָס... איז געשעהן...

דער לעטער פון דער סטאַציע איז אַלץ נאָך געוואָרען. ער האָט אָנגעקוקט בעאַמטען, נישט גלויבענדיג זיינע אייגענע אויערן...

— פרעגט איך אַן אויף א ווייטערדיגער סטאַציע... זאָל מען איך זאָגען, דער צוג איז פון דערט אַרויסגעפאָרען... — האָט ער מיט אַנ'אויפגעריגט פערלוירענעם דעם לעטער.

דער בעאַמטער האָט זיך אויפגעוועקט נעבען דער מאַשין. ער האָט עפּעס מאָל געקלאַפּט אין דער מאַשין און געוואָרט אויף אַ אַנטפער.

אין דער קאַנצעלאַריע האָט געהערשט א שווער שטילקייט. מען האָט געהערט, ווי די הערצער פון די צוויי מענשען שלאָגען הויך.

— מען ענטפערט נישט וועטער...

— מען דאַרף אָנקלינגען צום נאַשאַלניק פון דער בעוועגונג... אפשר וויסט נעשעהן...

אין עטליכע מינוט אַרום זענען אויפ'ן וועזאַל אָנגעקומען עטליכע פערזאָנען פון דער באַהן־מאַכט.

קודם כל האָט מען בעוועהיגט דאָס אויפגערעגטע פּוליקוס מיט אַ'ערגרונג, אז א ליידיג רגע האָט דער צוג אָנקומען, אז אין לאָקאָמאָטיוו איז עפּעס ליי געוואָרען און דער צוג וועט נישט וועטן פון דער סטאַציע. עס דאַרף נאָך אַרויסגעשיקט הערען א נייער לאָקאָמאָטיוו און אַלץ וועט זיין אין אָרדנונג.

דאָס פּוליקוס האָט זיך אַביסעל בערוהיגט.

אין דער קאַנצעלאַריע האָבען זיך די בעאַמטע בעראַטען וואָס וועטער צו נעמען א לענגערער בעראַטונג און בעשלאָסען געוואָרען ווידער אָנצוקלאַפּען מאַרסע'ס אַפּאַראַט. אַלץ זענען צוגעלאָפען צום טישע.

פון דער וועטערדיגער סטאַציע האָט מען געענטפערט:

— פון דער פריהערדיגער... סטאַציע... איז דער צוג... אַרויס... צו אַ נישט אָנגעקומען... וואָס... טון...

אין צימער האָט געהערשט אַ'אָנגעשפּרענגטע שטילקייט.

— אָנגרייפען פאַר מיר די קאַרטע... איך וועל פאָהרען אויף דער לינ מיט 2 בעאַמטע זעהן, וואָס עס איז געשעהן! —האָט פאָרגעדענט דער געשעפטלעכער אין דער זעלבע סעקונדע האָט דער אַפּאַראַט אויפ'ן טיש געפון עטליכע אָנצייגע, אָנגעהאַקעט ווערטער זענען געפאַלען ווי אַרבעס:

— קע—טאַ—טע—מע—...

(פאָרזעצונג קומט.)

אויפרוף!

דער הילפס־פעראַין „תומכי אורחים" אָרגאַניזירט א גרויסע פּסח־אַקציע.

געדענקט, אז טויזענדער גויס־בעדערפטיגע אַבּוד'ע יודישע פאַמיליעס וואַרטען אויף דער הילף!

אויף די טויזענדער גבירים ליגט א חוב די פּסח־אַקציע פון „תומכי אורחים" אונטערצושטיצען.

דער פעראַין „תומכי אורחים" נעמט אינטער אויף זיך יאָהר פּסח א גרויסע אַקציע און ווי עס איז צו ערוואַרטען איז עס פאַרלויטיג די אַינציגע הילפס־אַקציע אין לאָדז.

מיר וועגדען זיך דריבער צו דער גאַנצער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג אונטערשטיצע די אַקציע מיט א ברייטער האַנד, וויל הונדערטער מענשען הילען א דאַנק „תומכי אורחים" געבען די מעגליכקייט צו פאַרען דעם גרויען יום־טוב פּסח, צו דעם צוטיק הילען צו אַיך הענדען פערד. מיטוליידער אויך גבאים פון שטיבלעך און שולען מיט אַ'ליידיגע אַקציע־בלאַטע. מיר האָבען מיר אַרויפגעשיקט איקאַסיעס שענדען, און דער שטאָרץ געגעבען בעם געלד געבען זען אויפפאַרקויפן, אז דאָס שענדען ביכעל זאָל האָבען די אונטערשריפטן פון פּרעזעס, סעקרעטאַר און קאַסיער אונטער דעם פּראַטאָקאָל־בוך, עס איז צו ערוואַרטען, אז די יודישע בעפעלקערונג וועט די אַקציע מיט גרויס אונטערשטיצען

מיט דרך ארץ

די אַרבעטלעזונג פון תומכי אורחים

פּרעזעס דאָקטער לעזער מליחאַביץ.

דער „אימפּעקס" פאר'ן ווילנער געריכט.

חי אזוי א לובלינער יונגערמאַן האט אפּגענאַרט א גרויסע צאהל לאדזער און ווילנער סוחרים.

אנ'אויסערגעוועגליך • אינטערעסאַנטער פּראָצעס, וואָס איז אנ'אָבּגעלאָזט פון דער אינפלאַציע־צייט, איז פאָרגעקומען אין ווילנער קרייז־געריכט.

דער בעשולדיגונגס־טעקס דערצעהלט פאָלגענדס:

פון נאָוועמבער איז קיין ווילנע אָנגעקומען אנ'עלעגאַנטער יונגערמאַן פון א סאָליד'ן סוחר'ישן אויסזען לייבדאוען אָזשעל, אַרויסווייזענדיג גרויסע קאָמערציעלע פּעהיגקייטן. אין ווילנע האָט ער זיך בעקענט מיט די ווילנער סוחרים נפתלי ריזלין און יוסף ראָזענבוים און לויס אָזשעל'ס אינישיאַטיוו, איז בתם געטאָריוס פון קרייז־געריכט ראָזענאָווסקי געשלאָסען געוואָרען אנ'אָבּמאַך וועגן שאַפן אין ווילנע א האנדעל־געזעלשאַפט „אימפּעקס".

אָזשעל האָט דאַן געדויגען א לעקעל, אַרויסנעהאָנגען גרויסע שילדער און אייגענערדיגע דאָס קאָנטאָר מיט דעם גרעסטן קאָמפאָרט, מיט א גרויסן שאַב געשמאַק. מיט אייגן וואָרט, מיט אַלץ, וואָס א ביזנעס פון א גרויסע האנדעלס־געזעלשאַפט דאַרף האָבען.

אָזשעל איז דערווייל אריין אין קאָפּ מיט אַנדערע אימפּאָרט־ און עקס־פּאָרט־געזעלשאַפטן ווי אויך מיט די בענק, ווי „ווילנער קרעדיט־בענק", „קרעדיט אַלסקי", „בענק אקציינע", „ספּולקע אקציינע" א.א.וו. בתי וועלכער ער האָט זיך אייגנגעדרעגט א לויטענדיג קאָנטאָ. דער גרויזד־קאַפּיטאַל פון דער געזעלשאַפט „אימפּעקס" האָט געוועלט זיין 5 מיליאָן זלאָטי.

אין שטאָט האָט אָזשעל דערווייל געפיהרט א גרעסט לעבן, מערקאָווים מיט דער סאַטעלנע פון דאָמאַלסדיגן ווילנער סוחרים, זיך געוואָרפן מיט גרויסע נדבות און געוואוגען אזוי ערום אַלץ אַנדערס אזוי.

אויסערליך האָט געהייסן, אז די פירמע מאַכט גלענצנדיג געשעפטן, מעקלערס האָבען געשוויגן, אָזשעל האָט זיך אַלץ העכער ערהויבן א רייכער קליענטער, האָט געוואָרפן, כלומרשט, די פאַרשטעהערשאַפט, פון אַזעלכע פירמעס ווי „סלאַמאַ", „פּאַזנאַניע" א.א. פלעגט געבען פּוילישע מאַרקען אונטער א משכון פון דאָלאַרן א.א.וו.

ביז אין א פּאָר חדשים אַרום האָבען זיך א סך ווילנער סוחרים אַרויסגעזעהן,

ביל דלעד און סצענעס פון פורים איז תל־אביב

(עגדעך פון זעט ז).

קעס.

ליפּ'פּראַנדעס דאַרף דער אַלטער נומער פון מזיז און מען איצט פאַרקומען אויף א אַנדערן טייל פון דער אַלגעמיין גאַס, און אַזעך צוהיט עס מען דער נאַנצער עולם. פאַראַיס געהט דער פּאַליצי אַרעסטירן, און אויך מיט נאָך פאַלגענדע־זשורנאַליסטען געהען מיט אויהר מיט. מיר שטעלען זיך אויף א אַנדערן, און דער נאַנצער עולם שטעלט זיך אויף מיט אויס אויף דער נאַס.

מיזדער הויבט מען אָן מיט „הרטות", און דערנאָך געהען פאַרשוידענע חסידישע זמרלעך, וואָלכע מען כאָ שפּילען אויף „בוס". דער עולם מאַנצעט, און אויף אַ אַ־אַיטאַ שטעהט דער בעקאַנטער פּאַלעס־מיגער מענצער אַגרחי און וואַרפט פאַנצדער און די פּיזנדער א געדרוקטען טעפּלעס, וואָלכער וועט געזונגען וועגען אויפ'ן מעסקעס־פאַל, וואָס וועט פאַרקומען חתונה און אַזעך.

און אַט נעם דער פּאַלוצען אַרקעסטער א שפּיל אויף „די מזונעקע אויסנעגע", א פּראַכטער שפּרונגע אַלען צו, און חתונה אַ צו מאַנצען, יודען מיט דערד מאַנצען מיט חלוצות.

פּלוצלונג הויבט מען פון עולם אַן צו שרייען, וואָס מען זאָל שפּילען, דער דיריגענט האָט פאַרלוירען זיין שרנסט פון אַן אַלץ, וואָס מען הויבט אויהר. ער הייבט דעם אַרקעסטער שפּילען דעם „חבה נגילה" און זאָגט צו די מוזיקאַנטען:

— שפּילט דעם ניגון אַזוי לאַנג, וויי איהר האָט כח.

פון דאַנען מוז מען צו לויפען אַן אַ אַנדער אָרט, דאָרט שטעלען פאַר די רעליגיעזע אַקטיאָרען אויף א אַ־אַיטאַ פּ'ש'ינג, הומאָריסטישע כעלעכעס פון כנילת אכתר. דער עולם קוקט פאַר גע־לעכטער.

און עבדלך הויבט זיך אַן די פּראַצע־ס'ע אויהיבען דאַרף זי זיך בעי דעם באַרון־מ'ל'ר אויף דער אַלענבוי נאַס, אַבער ווער מען עס דאַרט צוקומען? אויך בין ילוילוך, אז אויך לאַפּ זיך אַריף אויף א פּאַלקאַן, וואָרום די פּראַצע סיע נעדט שוין.

ציטשט זענען געפאָהרען אויף דע־נאַר זענען געפאָהרען יונגעלעך, דער־נאַר זענען געפאָהרען אַנטונע וואַנעס, וואָס זענען דער שטאָלץ פון יידישע פּע־לעכמינע. דאָס זענען געווען מיט מיט פאַרשוידענע נרינגסען פון „מס־ישראל", אַנינגעשפּאַנט און אַסטען, און אויף די הענען זענען געשטאַנען די יונגע יידישע מ'יעדים.

דאָ האָבען זיך אַ'געהויבען אַכ־ס'ל קאַריקאַטירן: מען פראַגט אַ חוצפּ. אונטער דער חיפּה שטעהט „תן־כלה: וויצמאַן און פרל. „רושאַינעס" פון פּאַ־דאַנע געהען אַ פאַר יידישע כלי־זמר אַזוי וויי אַן דו מאַכאַלוגע לעבנע שטעדעלע אין שפּילען „חתן־כלה, מזל־טיב", און אינדער דער חופּה זענען אַ מאַן־דיר, אין אין מיטען אַ נרויסער פּראַנצע־צי־לע.

דאָ אַ צחוקע קאַריקאַטור. חברת ס'אַנען אַ אַרון, צו בעגראַבען: אויפ'ן ארון שטעהט אויפגעש בען אויף דע־ראַ'ש „דער קריזיס".

און מוזער אַ ריאַליאַטאָר אויף מוצ־מאַנען: אויך אַ חופּה; מעצטען פ'ם מאַרשאַל'ן אַלס כלה, און אין דער הויך אַ אויפערשרופ:

„גאַמענט אַ געלד־שרוד, צום טוף גע־וואָרען אַ ליבע".

נאַלדעם נעהט אַ גרופּע פון 12 מאַן מיט מאַסקעס און פון פאַרענט מאַנצע אונטער מיט אַ שטעקעלע און האַנד, לילוטשט אַ דורינגעם מיט אַ אַרקעס־טער.

און אַט נעהען אַ רטה אויסשטעלגען פון פאַרשוידענע פּאַלעסטונער אונדר־סטרינען, און נאָך זיי נעהט רוסענישע פּאַלוצען און פונדרע אַרעסטירטע יודען, וועלכע האָבען „אויסגעראַלט", אז מען האָט זיי פאַנראַמירט, בעת די פאַנראַמ־טישע נעהען זיך שמוץ און דער זעט. דאָ נעהט ווידער אונטער, צוריקען און צוקלאַפּט, און קוים וואָס אַר שלעפּט זיך, און מראַנט אַ אויפערופ:

„אַזוי וועט אויסזעהען דער, וואָס וועט בעגנאַצען אימפּאַרטירטע סחורה".

און אַט קומט אַן אַ גרופּע מיט לוי־דינע פּאַשען און דרויסען, אויסגעהאַנ־גערטע, מיט אויפערופען „פּרעטעס־לאַנע מבלגים".

אונט נעהען ווידער צוויי מענשען: אויגער בלאַוט פון זיך, עס איז אויהם קאַריקאַטע וועלט־באַפאַרען יונגעלעך, דער־נאַר זענען געפאָהרען אַנטונע וואַנעס, וואָס זענען דער שטאָלץ פון יידישע פּע־לעכמינע. דאָס זענען געווען מיט מיט פאַרשוידענע נרינגסען פון „מס־ישראל", אַנינגעשפּאַנט און אַסטען, און אויף די הענען זענען געשטאַנען די יונגע יידישע מ'יעדים.

דאָ האָבען זיך אַ'געהויבען אַכ־ס'ל קאַריקאַטירן: מען פראַגט אַ חוצפּ. אונטער דער חיפּה שטעהט „תן־כלה: וויצמאַן און פרל. „רושאַינעס" פון פּאַ־דאַנע געהען אַ פאַר יידישע כלי־זמר אַזוי וויי אַן דו מאַכאַלוגע לעבנע שטעדעלע אין שפּילען „חתן־כלה, מזל־טיב", און אינדער דער חופּה זענען אַ מאַן־דיר, אין אין מיטען אַ נרויסער פּראַנצע־צי־לע.

דאָ אַ צחוקע קאַריקאַטור. חברת ס'אַנען אַ אַרון, צו בעגראַבען: אויפ'ן ארון שטעהט אויפגעש בען אויף דע־ראַ'ש „דער קריזיס".

און מוזער אַ ריאַליאַטאָר אויף מוצ־מאַנען: אויך אַ חופּה; מעצטען פ'ם מאַרשאַל'ן אַלס כלה, און אין דער הויך אַ אויפערשרופ:

„גאַמענט אַ געלד־שרוד, צום טוף גע־וואָרען אַ ליבע".

נאַלדעם נעהט אַ גרופּע פון 12 מאַן מיט מאַסקעס און פון פאַרענט מאַנצע אונטער מיט אַ שטעקעלע און האַנד, לילוטשט אַ דורינגעם מיט אַ אַרקעס־טער.

און אַט נעהען אַ רטה אויסשטעלגען פון פאַרשוידענע פּאַלעסטונער אונדר־סטרינען, און נאָך זיי נעהט רוסענישע פּאַלוצען און פונדרע אַרעסטירטע יודען, וועלכע האָבען „אויסגעראַלט", אז מען האָט זיי פאַנראַמירט, בעת די פאַנראַמ־טישע נעהען זיך שמוץ און דער זעט. דאָ נעהט ווידער אונטער, צוריקען און צוקלאַפּט, און קוים וואָס אַר שלעפּט זיך, און מראַנט אַ אויפערופ:

„אַזוי וועט אויסזעהען דער, וואָס וועט בעגנאַצען אימפּאַרטירטע סחורה".

און אַט קומט אַן אַ גרופּע מיט לוי־דינע פּאַשען און דרויסען, אויסגעהאַנ־גערטע, מיט אויפערופען „פּרעטעס־לאַנע מבלגים".

אונט נעהען ווידער צוויי מענשען: אויגער בלאַוט פון זיך, עס איז אויהם

דאס ליבעראַלע יודענטום און דער ציוניזם.

בערלין, (י.ט.א) אין בערלין איז געפעסט געוואָרען א צוזאַמענשטאָס פון ליבעראַלע יודנים אין דייטשלאַנד. אין צענטער פון דער דיסקוסיע איז געשטאַנען פון

לעזט, אבאָנירט — דאס — „לאדזער טאגעבלאט"

אויפרוף!

דער הילפס־פעראַין „תומכי אורחים" אָרגאַניזירט א גרויסע פּסח־אַקציע.

געדענקט, אז טויזענדער גויס־בעדערפטיגע אַבּוד'ע יודישע פאַמיליעס וואַרטען אויף דער הילף!

אויף די טויזענדער גבירים ליגט א חוב די פּסח־אַקציע פון „תומכי אורחים" אונטערצושטיצען.

דער פעראַין „תומכי אורחים" נעמט אינטער אויף זיך יאָהר פּסח א גרויסע אַקציע און ווי עס איז צו ערוואַרטען איז עס פאַרלויטיג די אַינציגע הילפס־אַקציע אין לאָדז.

מיר וועגדען זיך דריבער צו דער גאַנצער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג אונטערשטיצע די אַקציע מיט א ברייטער האַנד, וויל הונדערטער מענשען הילען א דאַנק „תומכי אורחים" געבען

מ

גרויסער סקאַנדאַל אין דער יידישער קהלה.

אָרטאָדאָקסישע אַרבייטער רייסען זיך אַריין אין קהלה-לאָקאַל און האַסען אויס שויבען.

די סיבה פון סקאַנדאַל איז דאָס, וואָס די פסח-הילפס-קאַמיסיע האָט בעשטימט אַ צו קליינע סובסידיע פאַר „פועלי אמוני ישראל“.

ווי האַלט עס איצט מיט דער פסח-הילפס-אַקציע.

בעריכט פון „קריגס-פלאַץ“

די לאָרזער קהלה איז געלעגן פערוואָרעלט געוואָרען אין אַ „מלחה-פלאַץ“ ס'האָבען געפּיערט „רשעים“, די צערנדיגע „מאַסען“ האָבען געשטורמט די מורען, די שויבען זעגען געפליען... טראַך... טראַך... מ'האָט „געקעמפט“, מ'האָט זיך „פערווונדיגט“ — מלחמה!..

פאַרמיטאָג האָבען די פאַ“י די חברים פון „אַרטאָדאָקסישען“ פּראָלעטאַריאַט“ אָפּגעהאַלטען אַ פּראָטעסט - פערזאַמלונג געגען דער „רוסישער“ קהלה-מעהרהייט, וועלכע האָט געקשוועט די „אַרבייטער-מאַסען“ דערמיט, וואָס די „פּרושואָזע“ קהלה-פערוואַלטונג האָט אַסיגנירט נאָר 1000 זל. פאַר דעם „רוב מיין און רוב בנין פון פּראָלעטאַריאַט“....

מיט „רוגעס“ זעגען אַרויסגעטרעטען דער פועל-אמוניישראל'דיגער קהלה-רעפּוטאַט ר' יעסב יצחק צעדערבוים, די ה“ה זילבערשטיין, שטשקלאַטש און אַנדערע „פּראָלעטאַריער“....

די רעדנער האָבען אויסגעגאָסען דעם נאַנצען „שפּור חמתך“ אויף דעם „בורזשואַזנעם“ אַרום. וויצמאַן, אויף דעם „גזלן“ פרעמס לאָזער, און אויף אַנדערע פאַר זיי שעדלעכע שלעכטיגקייטען אין דער קהלה.

נאָר די רעדנער האָבען די אויפגעגאָסענע „מאַסען“ פערשוויצט מיט פערדרעמחטע דאַשקעס, זיך געלאָזט מיט אַ „דעמאָנסטראַציע“ צו דער קהלה.

אין „חדר מיוחד“ זיצען פונקט די פרנסים: נעמטאָן, וויצמאַן, קאַרא, וואַרדינסלאַווסקי און אַנדערע. אין מ'קלערט „מאין יפלא עזרי“, פון וואַנען געמט העזען.

מען די פאַר טראַשען? און מיטען דערינען.... הערא!... „נערער“! „ס'זאָל לעבען“!

די דאָזיגע ווערען בלעטער, זיי קאַלד, פון וואַנען אין דער „בת-קול“? ווער זע נען עס די דעמאָנסטראַנטען (פרעמס לאָזער אין דאָר אויצ מיט אין דער חברותא!...)

דאָזער קאַרא שטעלט זיך אין אויף „קירוש השם“, עפענט די מיר — אויוא! אַהן עין הרע אַזאַ ערה, וואָס אין אַנער בעגעדער, „עד חצי המלכות“...

דאָ טרעט אַרויס דער וואַרט-פירער ר' יעקב-יצחק דער וואַרט-פירער לשון: פאַר פרעמס לאָזער'ס גוואַרדיע, די חמיר-פרעטערס, האָט אויהר געלר, פאַר וויצמאַן'ס „דיר קאַלאַווי“ זאַלשעטע עץ נושט, אין פאַר די יידישע אַרבייטער מער אין נישטאָ! וואָס אין דאָס סאַרע ש... יאַהר אויף עגק!

דאָ קומט שוין צו הילף פרנס נעמטאָן, פרובט אַנגעמען די „דעמאָנסטראַנטען“ מיט גוטע רעדן: מ'קאַן דאָך רעדען מיט גוטען, וועהלט אויס פון צוויי שען אַנדער אַ דעלעגאַציע פון דרעי פּערזאָן.

דאָ ברעכט שוין אויס דער „פאַלקס-צאָרן“, כ'פאַלען גאַרטלען, וויזלע, בלאַטע פליטמען בעטלען זיך אין דער לופט, מ'שפּרינגט אויף די מושען, די נאַנצע מחנה רעטט זיך צום חדר מיוחד, עס הערט זיך דער ערשטער „שאַם“ מ...ר...א...ר! ס'פלעגט די ערשטע מאַטע שטעפ פון קאַבונעט.

דאָס איז געווען אַ סיגנאַל. די „אַפּיהרער“ מיט'ן פערזאַמעלטען „פּראָלעטאַריאַט“ האָבען גענומען שטורמען, קלאַפּען מיט די אַלעגבויגענס, ר' יעקב יצחק שטעהט אויף אַ בעמעל און רעדט פאַר'ן עולם: רבותי, פּראָלעטאַריער! עשו האָט פערקויפט די בכורה פאַר אַ מאַס לינזען, און דער אַנצמיגער פּרעזעס האָט זיך פערקויפט וויצמאַן'ען מיט פרעמס לאָזער'ן...

בראַוואָ! עוקר מן השורש דערד מען זיי, די מאַכיל טרפה'ניעס! טר...ר...ר ס'פלעגט אַ צוויטע שוין, אַ דריטע... די מאַסע האָט „אַנגעגעבען“. די דאָזיגע שטעהען דערשראָקענע, פרעמס לאָזער שטעהט זיך דאָרט מיט צעדערבוים'ן ווי גען „קלאַסען-קאַמף“, זיי האָבען צוויי שען זיך אַ שטיקעל וויה וועגען פּרזשיאַזנע פּסולאַטיע און וועגען „אַנטשיאַנאַל, מ'ווערטעלט זיך אויבער וועגען די אַנגעוועהטאַמע פּראָלעטאַריעשע פראַגען, וועגען „קולטור-אַמט“, „שומרי שבת“, קאַרל מאַרקס און ר' מאיר אויערבאַך; וויצמאַן פּרובט „יידיש“ ווידקען אויף דעם צעהנטען עולם, זיי שוין נען אַנדער וויצמאַנען נושט, די אויפרעגונג וואַלקט פון מונט צו מונט, און מ'געהט אויבער צו אַנפאַנגס: עס פליהען שטעפען, מ'וואַרפט בעגקלעך, עס שטעען זיך בעגלעך, מ'וואַרפט זיך אויף פרעמס לאָזער'ן, מ'שופּט אויהן אַ פּוך אין פּנים אַריין, און דער קאַלטער גזלן, נושט ווי אויהן מיטנט טען, שטעהט אויפ'ן בענקעל, די האַר צעפלאַטשען, מיט אייגן האַנד אין די חזיזען-קעשענעס (מעשה נאַפּאָלעאָן...) שטויסט אַפ די אַפּאַסוויוו... אויך די אַנוועזענדע אַרטאָדאָקסישע פרנסים געטען זייער „לופט“, פרעמס לאָזער'ן, אין שוין.

ווען די שלאַכט איז אין פולען פרען, פערשרעקט זיך צווישן די „רעוואָלוציאָנערען“ אַ קלאַנג: — פּאָליציי! און די מאַסע הויבט אַן צו ווערען שיכּערער.

בעלד קומט מאַקע אַ פּשאַרעטניק מיט אַנגעגע פּאָליציאַנטען. אַבער פון דעם „המון“ איז שוין קיין שפּור נושטאָ דאַגעגען און געבליבען אַ „זלר“ בערג מיט שטיקער גלאַז, וועגר מיט אַפּעגע פּעגטעטער-לעלער.

די פרנסים שטעהען אויף די חרבות און מיט אַנ'איבלה-גינען שרעקערט מען דעם פּאָליציי-פאַרשטעהער, מען... בע...

25-יטהריגער יובילעאום

פון בעקאַנטען יידישען סופליאַר שמואל ליידנער

פרעטאָג אָוונד, צום 25-יאָהריגען יובילעאום פון סופליאַר שמואל ליידנער, וואָס האָט אַרויסגעטאַנצט צוזאַמען מיט'ן יידישען טעאַטער אַלע שטאַפּען פון לויד און פּיזן, וועגן פערשפּילט אין טעאַטער „סקאַלאַ“ דער „כוואַן פון לובע“ אַ קאַמישע אָפּערעטע און דרי אַקטען, וואָס איז פול מיט גרויסע שפּיל.

קופּאָן № 79

אויף אומזיסטע יידישע עצות.

דער בעזיצער פונ'ם דאָזיגען קופּאָן קען בעקומען אומזיסט יידישע עצות דורכ'ן יידי-קאָנסול פון אונזער רעדאַקציע.

גילטיג היינט מאָנטאָג

ד. 4 אַפּריל פון 8—9 אָוונט.

כשר לפסח

KUNEROL

איז נאַראַנטירט שפּייז-פעטס מאַקאַסנים

פון אויפגעגרעבטע אונטער דער השגחה פון הרב ר' שמואל עהרענפעלד פון מאַטערסבורג מיט'ן חסכם פון הרב ר' אברהם צבי פערלמוטער אין וואַרשע

פערזאָונדעט געזאָנדערט מיט אַ ציגעל איז קאַפּ.

לאָדזער כראָניק.

פיפיגע שאַנטאַזשיסטען

פרעסען אויס ביים עולם געלד אויף פסח-שטיצע פאַר כלומרשט פילאַנטראָפּישע צוועקען.

(.) צי אונז אין רעדאַקציע האָט זיך נעלמען נעוועזען אַ הונגער בורגער, אין אונז אויפגעגעבען אַ נעדרוקטען קוטש פאַר געלד-זאַמלונגען אויף פסח, וואָס צוויי נעשיקטע שאַנטאַזשיסטען פון הערן דאָרך אין אַנזער שטאָט, אַרויספּרעסעדיג אַזוי אַרום געלד אויף כלומרשע פילאַנטראָפּישע צוועקען.

דער קוטש האָט די אויפשריפט אין

די יידישע עמיגראַציע-מעגליכקייטען קייו קאַנאַדע.

פון אַרבייטער עמיגראַציע פיראַ (וואַרשע, פּושעיאַר 13) האָבען מיר בעקומען פאָלגענדען קאָמענטאַר נר. 8.

צוליב די קלאַגען, וואָס זעגען פערשיין צווישען די עמיגראַנטען, אַז מען גאַנ זיך אויסאַרבייטען פּאַפּירען אויף אַ פאַהרען קיין קאַנאַדע, מעלדעט דער אַרבייטער-עמיגראַציע-פיראַ אַז:

קיין קאַנאַדע קען מען פאַהרען נור אַזעך אויף דער אַ פערמיט אַז אַ זעהר גאַנטענטען קרוב (שוסטער, פרויער, אַ קינדער און צו עלטערען), אַזעך מיט אַ פערמיטיקאַט פון אַ שיפס-געזעלשאַפט אַלס אַ לאַנד-אַרבייטער. צוליב דעם, וואָס די שיפס-געזעלשאַפטען ווערפען נור אויפ'ן סמך פון אַרויפאַרערונגען, וועלכע זיי בעקומען פון קאַנאַדער פאַרטערס. ווערען קיין יידישע לאַנד-אַרבייטער נושט אָנגענומען, ווייל די קאַנאַדער פאַרטערס פערלאַנגען נור אויסגעאַרבייטע לאַנד-אַרבייטער. די אַרויפאַרערונגען פון לאַנד-אַרבייטער, דיעלע מען בעקומט פון פּרעמיאַ פון קע"ק פון „אַרבייטער דאָרף“ זענען אַזעך נושט קיין שום וועגען, אַזעך אַז ווערען אויף אַזעך אַרבייטער-אַרבייטער קיין לאַנד-אַרבייטער.

לעצטענס האָבען זיך פערמעהרט די מאַלעכ, וועלכע נעמען צו 100 און 150 דאָלאַר פאַר אַזאַ מין אַרויספאַרען נו אַ פערמיט און קאַנאַדע, אַזעך פאַר אַ פערמיט פון אַ כלומרשע'ן קרוב. אַזעלעכע מאַלעכ זענען פערהאַן אין פּוילען און קאַנאַדע. מיר וואַרנען קאַטעגאָרישע אַלע עמיגראַנטען, אַז די דאָזיגע פאַרען האָבען נושט קיין שום ווערט און, אַז דאָס נעלד, וואָס נוט דערויף אויס אין אַרויסגעוואָרפען.

טעאַטער „סקאַלאַ“

צענעלניאַנא 18.

גאַסטשפּילן פון וואַרש. יידישע קונסט-טעאַטער **יי.יי.קי.טי.**

אונטער דער לייטונג פון

אידא קאַמינסקאַ און **זיגמונד טורקאָוו**

לעצטע פאַרשטעלונגען!

היינט מאָנטאָג, דעם 4-טען אַפּריל 8.30 אָוונד

ברידער קאַראַמאַזאָוו

דראַמע אין 3 אַקטען 10 בילדער פון דאָסטאָיעווסקי, אינסצענירט פון אידא קאַמינסקאַ.

מאָרגען און איבערמאָרגען

2 לעצטע פּאָפּולערע פאַרשט. (פון 1 זל. ביז 3 זל.)

דינסטאָג, ד. 5-טען **דער אוצר** פון ד. פינסקי.

מיטוואָך, ד. 6-טען **מאַרפּיום** פון ל. הערצער.

אַנסאַמבל לויט אַ"ב: פרויען; אַלטבוים מאַנץ, קאַמינסקאַ אידאַ, ראַפּעל מאַרים, הערען גרודבערג יצחק, דאַבב אדם, הירשפעלד זלמן, שורקאָוו זיגמונד, זעלמאַן מאיר, מאַגדעבלבלים יצקב, מאַקסימאָוו מ., עשטיין בנימין. ..... אָנהויב פון די מאָרשטעלונגען פינקעליך האַלב 9 אָוונד. ..... די קלייגע צאָהל איבערגעבליבענע בילעטן צו צוקויפן אין קאַסע פון „סקאַלאַ“.

אַדמיניסטר. מ. מאַקסימאָוו.

נסיעה פון „רוגעס“ אין דער רעגירונג-פּרעסע

אין דער „ווערלד“ — אַ „ווערלד“ פון אַ „ווערלד“ — אַ „ווערלד“ פון אַ „ווערלד“ — אַ „ווערלד“ פון אַ

Lodzer Tageblat № 80 לאדזער טאגעבלאט

די דעבאטע אין רומענישען פאר-לאמענט

וועגען די לעצטע געשעהענישען אין לאנד.

בוקארעשט, (י.ט.א.) צוזאמען מיט די סטודענטען האבען אנגעהויבען א לעבהאפטע קאמפאניע אויך די קוזיס-ישע דעמאנסטראציען.

אויף דער פארלאמענט זיצונג גלייך נאך די געשעהענישען אין בוקארעשט האט קוזא ארייגגעטראגען וועגען די אונרוהען א אינטערפעלאציע אין וועלכער ער האט איבערגעחזרט זיינע אלטע אנטישמיטישע טעאריעס און מאדערט די גיכפ'דיגע אינפיהרונג פון „נומערוס קלאוזוס", וויישער מאדערט ער, מען זאל פערהינדערן די יודישע סטודענטען זיך אנצוטאן מיט קריטישע פחים. די יודען זאלען נישט בעקומען קיין סטיפענדיעס אויך צו שטודירען אין אויסלאנד. זיי 4 יאהר דויערן די סטודענטישע אונרוהען. וואס בעווייזט דאס? אז מען דארף בעפרידיגען די סטודענטישע מאדערונגען. לאמיר זיין דאנקבאר די סטודענטען, וואס זיי בעשיצען און קעמפען מיט מאר די נאציאנאלע אידעאלען. נאר ווען מען וויל נאכגעבען די סטודענטען, וואס ווערען שטיל. אונטער די אומצאס פונם סטודענטענשאפט שטעהט דאס סאלק.

אויף דער אינטערפעלאציע האט גע-געבען א סאלגענדען ענטפער מיניסטער פעטראוויטש: איך לייקען אב, אז די רע-גירונג האט ביז איצט נישט אנגענומען קיין שום מיטלען און אויך, אז זי האט נישט בעפרידיגט גערעכט פון די סטו-דענטישע פאדערונגען, איך לייקען אב אויך די בעהויפטונג, אז די סטודענטען זע-נען גרייט מקרוב צו זיין גאר זייער לע-בען. ווי איך וויים זענען זיי גרייט אויך מקריב צו זיין אויך דאס לעבען פון אנדערע". דער מיניסטער האט פארגע-לעזען דעם סטודענטישען אויפרוף אין וועלכען עס ווערט געדראהט צוצוברע-כען די „פוסטע קעפ". הערענס קעם עס זענען פוסט אין א אנדערע פראגע, אבער עס איז א סאקס, אז מען דראהט צוצו-ברעכען קעפ. אין אזא לאגע איז די רעגירונג מחויב געווען אנצונעמען גע-הערינע מיטלען. די רעגירונג האט אויך בעפרידיגט אייניגע סטודענטישע פאדע-רונגען. צום בייש. האט מען דאך צוריק-געשטעלט דעם ה' קוזא אויף זיין קא-דעמיע.

לאנדווירטשאפטליכע צעהלונג אין ארץ-ישראל.

ירושלים. (יט"א) דעם 21-טן מארץ האט זיך אנגעהויבען די לאנ-דווירטשאפטליכע צעזעלונג און די אר-ישראליטען יודישע ישובים. די דאזיגע סטאטיסטישע אויסגאבערשאפט און ארגא-נזירט געווארען דורך דעם צענטראל-שיעקלטום.

ווי אזוי האט מען געכאפט פארד'ל

דער גיו-יארקער „טאג" דערצעהלט, ווי אזוי עס האט זיך איינגעגעבען איבער-צוגעבען פארד'ן פערזענליך אין די חענד די איינלאדונג צום פראצעס א יורידישער אקט, וואס איז פונקט, אזוי נויטווענדיג, כדי דער פראצעס זאל פארקומען, ווי אויך שווער, ווייל דער וואס וויל קען יאהרען-לאנג ארויסדרעהען זיך און בע-האלטען זיך. אויף די דאזיגע קונצען, איז חענרי פארד גרעדע געווען שטענ-דיג א גרויסער בעלן. שטענדיג ארום-בערינגעלט מיט מענשען, האט ער גע-מאכט די מעגליכקייט צו בעהאלטען זיך אזוי לאנג, ווי ער האט דאס געוואלט.

דער הצלה, וואס האט פאר דעם איצטיגען פראצעס בעוויזען די קונץ צו דערלאנגען פארד'ן די איינלאדונג אין געריכט איז דער יונגער אדוואקאט פרענסיס פיצדושעראלד. א געהילף פון הילעס חענרי גאלאגער. דער הויפט-אדוואקאט פון שאפיר'ן. עס איז געווען דער 14-טער אויגוסט, 1926, ווען עס איז דעם יונגען פיצדושעראלד געלונגען זיך ארייננצוכאפען אין פארד'ס הויפ-שטאנציע אין דירבארן, פון וואנען עס האבען דאן געדארפט אבפליהען פארד'ס לופט-פליהער אויף א טור.

פארד איז יענעם נאכמיטאג ארייג-געקומען אין לופט-האפען, פארהרענדיג אין א גרויסען אפענעם אויטאמאביל. פיצדושעראלד האט אבגעווארט די גע-לעגענהייט און ווען ער האט בעמערקט, אז פארד'ס געוועהנליכע לייב-העכטער האבען זיך אביסעל דערווייטערט, איז ער שנעל צוגעגאנגען צו דעם אויטא-מאבילס און האט איהם געפרעגט, אויב ער איז העני פארד. נישט האבענדיג קיין שום פערדאכט. האט פארד געענ-טערט, אז יא.

פיצדושעראלד האט דאן גלייך ארויסגע-זאגט די עטליכע ווערטער, וואס דאר-פען לויט געזעץ געזאגט ווערען ביים צו שטעלען אן'איינלאדונג פון געריכט אויף אבלענדען אופן: פארד איך ברענג אייך א איינלאדונג צו ערשיינען אין דעם געריכט פון די פעראייניגטע שטאטען.

מיט די ווערטער האט ער ארויסגע-ווארפען אויף פארד'ס שויס דאס פאפיר מיט די גוטיגע פינף דאלאר, וואס ווע-רען אין אזא פאל בעגעבען אלס גע-צאהלט פאר די עדות.

דען פארד האט דאס דערזעהען, האט ער א הויב געטון זייגע חענד און האט זיך צושריגען „נען: נען! נעם עס צוריק!"

פארד'ס שאפער האט א כאפ געטון דאס פאפירעל און עס צוריקגעווארפען צו פיצדושעראלד'ן, אבער צום גליק האט א חינט א שטארקען בלאז געטון און דער דאקומענט איז צוריק ארויסגע-פאלען אויף פארד'ס שויס

פיצדושעראלד איז דערווייל ארויסגע-לאפען דורך א טויער און פר. פארד האט א ריף געטון א פאר וועכטער אוז איז געבגעפאהרען דעם יונגען אדוואקאט אין זיין אויטאמאביל, מיט דער איינלא-דונג פון געריכט אין האנד און האט א זאג געשהון צו פיצדושעראלד'ן: יונגער-מאן, איהר דענקט, אז איהר האט געגע-בען דעם דאקומענט הענרי פארד אבער דאס איז גאר דושאן פארד.

אבער פיצדושעראלד וועלכער האט גאנץ גוט געקענט דעם יהוס פון די פארד'ס, האט מיט א שפאכעל געענ-טערט:

„נען דושאן פארד אין א מעקלער פון גרונד שטיקער און ער האט גיט די טבע צו פאהרען מיט א חאך ארום זיך".

דאס זאגענדיג, האט זיך פיצדושע-אלד ארויסגעכאפט אויף זיין אייגענעם אויטאמאביל און איז זיך אוועקגעפאהרען, איבערלאזענדיג בייי פארד'ן די אומגע-הייגשטע אינלאדונג פון געריכט.

ארבייטער-איינוואנדערונג קיין ארץ-ישראל אין יאהר 1926.

ירושלים (י.ט.א.) דאס זענען פער-עפנטליכט געווארען אינטערעסאנטע ציפערן וועגען דער איינוואנדערונג קיין ארץ-ישראל אין משך פון יאהר 1926. פון דער אלגעמיינער צאהל פון 14,656 נייע איינוואנדערער וואס זענען ארייגגע-קומען איג'מ יאהר 1926 קיין ארץ-ישראל, האבען זיך געפינען 6425 פערטיפיקאטען בעוויצער (8821 פערזאן). פון זיי האבען זיך פערעניפשרירט אין דער עליה-אבטיי-לונג פון דער אלגעמיינער יודישער אר-בייטער-ארגאניזאציע 4571 סערטיפיקא-טען-בעזיצער (5730 נפשות); עס האבען אויסגעוואנדערט פון ארץ-ישראל אין משך פון יאהר 1926, 7365 נפשות. דאס הייסט 50,2 פראצ. פון דער איינוואנדערונג.

פון די איינוואנדערער האבען זיך פערעניסטרירט אינ'ם מרכז עליה פון חסתדרות הכללית זענען 3723 (81,4%) נישט פערהייראטעט. פאראייהרען זענען אנגעקומען 26,8 פראצ. פערהייראטעט; הי-יאהר איז געשטיגען די צאהל פון די איינוואנדערטע ארבייטערינע 27,13% עגטגעגען 21,1 פראצ. פארשיידערן. 44,8 פראצ. פון די פערגעפטערירטע איינוואנ-דערער זענען אין עלטער פון 18 ביז 35 יאהר.

אויס'ן ערשטען ארט אין דער ארבייט-טער-איינוואנדערונג קומען די געהענליך די עולים פון פוילען, 8026 אדער 56,2 פראצ. דאן קומט רוסלאנד 569 (12,45 פראצ.), רומעניען געהען 353 (7,72 פר.), ליטע 174 (3,31 פראצענט) דאן געהען עסטרייך, דייטשלאנד, לעטלאנד, קאנ-טשאנטינאפעל, טשעכאסלאוואקיי און 23 וויטערע לענדער. צווישען די פערגעניפ-טרירטע איינוואנדערער קאמען די חע-ברעאישע שפראך בייי די מענער 74,9 פראצ., בייי די פרויען 52 פראצ. 1585 פון די רענעסטרירטע עולים אדער 34,68 פראצ. זענען תיכף נאכ'ן אנקומען ארי-בייט אין דערף ארבייטען. אין דער בעציהונג האבען א סך אויפגעשטאנען די עליה-קבוצים וואס פנשטעהען אין די פריוואטע קאלאניעס פאראייהרען זענען נאר 20,6 פראצ. פון די פערגעניסטרירטע עולים אנגעפאהרען גלייך פון שיף אין דערף ארבייטען. 57 פראצ. פון די עולים האבען זיך בעזעצט אין שטאדט. דער וואוינארט פון די איבעריגע איז נישט בעקאנט. צווישען די וואס האבען זיך בעזעצט אין שטאדט האבען זיך 50,2 פראצ. איינגעארדענט אין קבוצים און 19,8 פראצ. אינדיווידועל. דערביי האבען זיך אין די קבוצים בעזעצט 74 פראצ. פון די איינגעוואנדערטע מענער און 13 פראצ. פון די איינגעוואנדערטע פרויען.

ווי אזוי האט מען געכאפט פארד'ל

דער גיו-יארקער „טאג" דערצעהלט, ווי אזוי עס האט זיך איינגעגעבען איבער-צוגעבען פארד'ן פערזענליך אין די חענד די איינלאדונג צום פראצעס א יורידישער אקט, וואס איז פונקט, אזוי נויטווענדיג, כדי דער פראצעס זאל פארקומען, ווי אויך שווער, ווייל דער וואס וויל קען יאהרען-לאנג ארויסדרעהען זיך און בע-האלטען זיך. אויף די דאזיגע קונצען, איז חענרי פארד גרעדע געווען שטענ-דיג א גרויסער בעלן. שטענדיג ארום-בערינגעלט מיט מענשען, האט ער גע-מאכט די מעגליכקייט צו בעהאלטען זיך אזוי לאנג, ווי ער האט דאס געוואלט.

דער הצלה, וואס האט פאר דעם איצטיגען פראצעס בעוויזען די קונץ צו דערלאנגען פארד'ן די איינלאדונג אין געריכט איז דער יונגער אדוואקאט פרענסיס פיצדושעראלד. א געהילף פון הילעס חענרי גאלאגער. דער הויפט-אדוואקאט פון שאפיר'ן. עס איז געווען דער 14-טער אויגוסט, 1926, ווען עס איז דעם יונגען פיצדושעראלד געלונגען זיך ארייננצוכאפען אין פארד'ס לופט-שטאנציע אין דירבארן, פון וואנען עס האבען דאן געדארפט אבפליהען פארד'ס לופט-פליהער אויף א טור.

פארד איז יענעם נאכמיטאג ארייג-געקומען אין לופט-האפען, פארהרענדיג אין א גרויסען אפענעם אויטאמאביל. פיצדושעראלד האט אבגעווארט די גע-לעגענהייט און ווען ער האט בעמערקט, אז פארד'ס געוועהנליכע לייב-העכטער האבען זיך אביסעל דערווייטערט, איז ער שנעל צוגעגאנגען צו דעם אויטא-מאבילס און האט איהם געפרעגט, אויב ער איז העני פארד. נישט האבענדיג קיין שום פערדאכט. האט פארד געענ-טערט, אז יא.

פיצדושעראלד האט דאן גלייך ארויסגע-זאגט די עטליכע ווערטער, וואס דאר-פען לויט געזעץ געזאגט ווערען ביים צו שטעלען אן'איינלאדונג פון געריכט אויף אבלענדען אופן: פארד איך ברענג אייך א איינלאדונג צו ערשיינען אין דעם געריכט פון די פעראייניגטע שטאטען.

מיט די ווערטער האט ער ארויסגע-ווארפען אויף פארד'ס שויס דאס פאפיר מיט די גוטיגע פינף דאלאר, וואס ווע-רען אין אזא פאל בעגעבען אלס גע-צאהלט פאר די עדות.

דען פארד האט דאס דערזעהען, האט ער א הויב געטון זייגע חענד און האט זיך צושריגען „נען: נען! נעם עס צוריק!"

פארד'ס שאפער האט א כאפ געטון דאס פאפירעל און עס צוריקגעווארפען צו פיצדושעראלד'ן, אבער צום גליק האט א חינט א שטארקען בלאז געטון און דער דאקומענט איז צוריק ארויסגע-פאלען אויף פארד'ס שויס

פיצדושעראלד איז דערווייל ארויסגע-לאפען דורך א טויער און פר. פארד האט א ריף געטון א פאר וועכטער אוז איז געבגעפאהרען דעם יונגען אדוואקאט אין זיין אויטאמאביל, מיט דער איינלא-דונג פון געריכט אין האנד און האט א זאג געשהון צו פיצדושעראלד'ן; יונגער-מאן, איהר דענקט, אז איהר האט געגע-בען דעם דאקומענט הענרי פארד אבער דאס איז גאר דושאן פארד.

אבער פיצדושעראלד וועלכער האט גאנץ גוט געקענט דעם יהוס פון די פארד'ס, האט מיט א שפאכעל געענ-טערט:

„נען דושאן פארד אין א מעקלער פון גרונד שטיקער און ער האט גיט די טבע צו פאהרען מיט א חאך ארום זיך".

דאס זאגענדיג, האט זיך פיצדושע-אלד ארויסגעכאפט אויף זיין אייגענעם אויטאמאביל און איז זיך אוועקגעפאהרען, איבערלאזענדיג בייי פארד'ן די אומגע-הייגשטע אינלאדונג פון געריכט.

לעזט

= דאס =

„לאדזער טאגעבלאט".

Zawadzka 7

20 פראצ. ביליגער!

קופאן גילטיג היינט ד. 4 אפריל 1927 קופאן

הייזענדיג דעם דאזיגען קופאן בעקומען אונזערע לעזער אין דעם

Optik-Laden A. BUKI

7 זאוואדזקא 7

ביים איינקויפען אלער ארט אויגען-גלעזער א פריין-ערטעסיגונג פון 20 פראצ.

אלער ארט אויגען-גלעזער.

A. BUKI

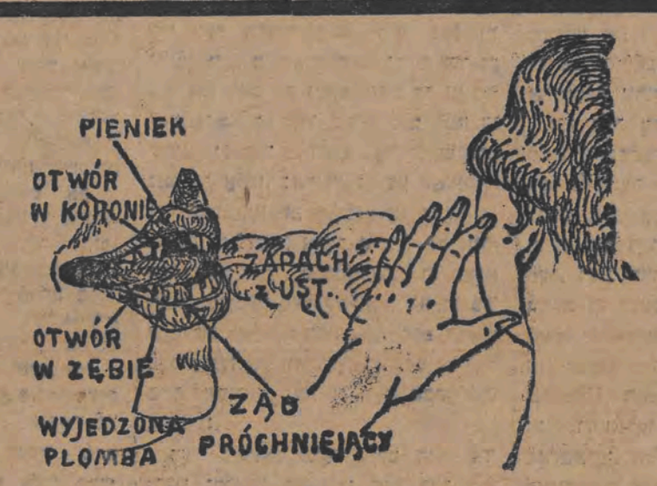

פארוואס?

זענען דיי שעהנע ליפען, וועלכע קיינער האט נאך קיינמאל נישט געקושט...
זענען דיי שעהנע פרויען, וועלכע מען מידט אויס...
זענען דיי ענערגישע מאנסטערזענען, וועלכע האבען נישט קיין ערמעלג אין לעבען...

ווייל,

זיי בענוצען נישט דאס אייגציגען ראדיקאלען מיטעל געגען דעם שלעכטען ריח פון מויל, וואס נור זיי אלען איהם נישט און וועלכער מאכט אויסערגעוועהנליך נישט אנגענעהם דאס דערגעהנטערן זיך צו זיי.

FERMENTINA

בעזייטיגט דעם חעסליכען ריח פון מויל, מערהיט די צאן, ווערקט די יאסלעס און מאכט אנגענעהם דעם אטעם.

הויפט-סקלאד אויף פוילען: ROMAN WŁODARSKI WARSZAWA, Lubieckiego 5

צו בעקומען אין אלע אפטייקען, אפטייק-סקלאדען און פערפומעריע-געשעפטען. פרייז זל. 2.75 פאר ששיק. חען מ'קריגט נישט, דארף מען זיך וועגדען צום הויפט-סקלאד אויף פוילען. פאר קויפ פון דער פראוויזיע חערט פרייס-געשיק נאכ'ן בעקומען פאראויס 3 זל. אדער 3.50 אויף א נאכנאהמע. היט זיך פאר פעלשונגען!

וויכטיג פאר הויז-בעזיצער!!!

מיר פאדערן אויף די הויז-בעזיצער—מיטגלידער פון דער קרעדיט-געזעלשאפט פון דער שב. לעדז, אז זיי זאלען גלייך אבגעמען די אינגעריטס-קארטען אויף די

אלגעמיינע פערזאמלונג

פון קרעדיט-פעראיין, פאמארסקא 21, וועלכע וועט פאר-קומען דאנערשטאג, ד. 7. אפריל 4 א זייגער נאכמיט.

פון דער דעציזיע פון דער אלגעמיינער פערזאמלונג איז אבהענ-גיג דאס בעשטעהען פון זעהר וויכטיגע פרעגען צום אנד.

1) מעגליכקייט פון נייע חלואות. 2) אנגלירען א טייל פון די קאפיטאל פאר נישט-בעצאהלטע ראטעס א. ד. גל.

וואס נישט בייז די לעצטע מינוט, ווייל דער ש רמין פון ארויס-געבען איינטריטס-קארטען ענדיגט זיך מיטוואך, ד. 6. אפריל ד. י. 2 א זייגער נאכמיט.

די פערוואלטונג פון צענטר. הויז-בעזיצער-פעראיין

פון דער שב. לאבו אי לעדזע וואיעוו. אין לעדז, פיטריקאווער 46.

וויכטיג פאר דאמען!!!

נאר 2 מאר 50 זל.

מאכט איך די עלעגאנטסטע דאמען-היטע נאך דער לעטטער פאריזער מאדע און די שלעכסטע היטע איבערארבייטע איך אויף נייע. געדענקט די אדרעס: 23 זאוואדזקיי 23

אין הויף, 2-טען אינגאנג, לינקס פארטער.

ווערען בעמאכט זאדענע, שטרוי מיט זיידע אויך פילץ-היטען אין אלע פארבען אין מאנטער זל. אויפפיהרונג „TOLA"

בעמ. 7 נאר מאר

ליעזשניצע

17 זגערסקא 17, טעל. 33-16.

אלערלי קראנקהייטען ווערען עמפאנגען דורך ספעציאליסטען דאקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אוענד.—מאסאזש, עלעקטריזאציע, מאגען-שטעלען, קינסטליכע בערגזון-בעשטראלונגען, אימפונגען נעגען שקאר לאטינע.

פאר 3 זל. ליכט אין שטוב

עלעקטריש.

קען יעדער בעקומען אויסצוצאה-לען וויכטיגליך פאר יעדען פ.

פ. לעווין,

קאנסטאנטינער 58,

פראנט-געבייד.

בעמ. עלעקטרישע לאמפען אין גאז-שאטעס מיט 25% ביליגער פון צענניג.

קאנצעסירט דורך דער לאדזער עלעקטראווניע.

א פאטאגראפיע

די אויך א ווייטשאנג אויס'ן נאמען דוד אזשענצקי איז געטוען געווארען. בעצוגעהמען ווען אנאנס-קאסטען אין דער אדמיניסטראציע פון „לאדזער טאגעבלאט". 1321

וויכטיג פאר רייזענדע נאך פאמערן!

א מאסטען מערשידענע הערען-אנציגע אויף גינס-איגע בעדינגונגען געלעגענהייטליך צו פערקויפען. צו ערפאהרען אין דער אדמיניסטראציע פון „לאדזער טאגעבלאט" אונטער "A. B. C."

Paniom, chorym na anemję, udzielam bezpłatnie porady, jak pozbyłam się anemji i upławów. Proszę załączyć markę na odpowiedź. Pani Kekow, Gdańsk, Langgasse 13, II. 841

פאדערט איבעראל

נאר פאטענטירטע

פעלד-בעטען

פערזעהן מיט דער מאגריקס-מארקע

Palma-Patent

פאר הייזלעכע מיר גארענטירען.

אויך שטעסס אויף לאנגער אין א גרויסען אויסוואהל: נימעל-בעטען מינדער-בעטען, אמעריקאנסקע, סינדער-ווענעלעך, חויכע סיג-דער-בענקלעך, שאמאזע און נעבעטע מאטראצען.

ביליגסטע פרייזען • רעיעלסטע בעאנדלונגען

לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 31-85.

Dr. med. H. LEICHTER

קאנסטאנטינער 9, ווו זאכאדניע טעל. 49-66.

צאהן-כירורג

פעצע. פון כירורגישע קרענקהייטען ווי שטעצ-קעס, גומעס, רוטשענטלעס, צאהן-פיסטולעס א.ו.ו.

זעהס ען פון 5-1½ און פון 8-9 עד. זונטאג 11-2.

בחנם

איז די אויגען-אונטערזוכונג ביים קויפען ברילען אדער קוועטשערס ביים אפטיקער

פר. פאסטלעב

פיעטריקאווער 71

בעמ.: כ'גבה קיין רשאנע, אבער דעריינער נור נעם (קיין בענוצונג) פחורה און ביליגער ווי מיט רשאנע.

אלעמען. אין בילינסקע בעשטעט אין לאדז.

NERWOWI, NEURASTENICY

cierpiący na drażliwość, słabość woli, brak energji, melancholję, przesyt życia, bezsenność, ból głowy, wrażliwość nerwów, śledziennice, nerwowe zaburzenia serca i żołądka, otrzymują bezpłatnie broszurę Dr. Weisego „Cierpienia nerwów" Dr. Gebhard & Co., Gdańsk. 842

והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת?

פארהאפ לויפט יעדער אין ביורו פיעטרי-קאווער 17 ז' ואמרה אליו, זאלט די איהם זאגען, אז אין דעם ביורא פיעטרי-קאווער 17, דורכגאנג (זאכאדניא 52) חערט לויט'ן אופטאו בעהיפענהאפט ערלע-דיגע אלערלי ביטעם, כלאוזולעם זא-בעזפיעמשעניעם אויף אלע שעטע אין פוילען, אפעלאציעם, אפעזיציעם, אד-וואלאניעם, רעמורמען — חעגזוקאנ-צעסיעם, פעסער אין קאפיטאר-, ישאנדי, ביטעם אין אלע פאליציי-בעצירקען, שות-פות-אקטען, סמאטוטען, אקטען אינמערציזעם, אקטען דארא-וויזנעם, קארנע סטראוזעם, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

שנעל, רעיעל און ביליג!

מיט אכטונג י. מאנצלא רעכטסקאנסולענט

פיטריקאווער, 17, זאכאדניא 52.

ווי אזוי האט מען געכאפט פארד'ל

דער גיו-יארקער „טאג" דערצעהלט, ווי אזוי עס האט זיך איינגעגעבען איבער-צוגעבען פארד'ן פערזענליך אין די חענד די איינלאדונג צום פראצעס א יורידישער אקט, וואס איז פונקט, אזוי נויטווענדיג, כדי דער פראצעס זאל פארקומען, ווי אויך שווער, ווייל דער וואס וויל קען יאהרען-לאנג ארויסדרעהען זיך און בע-האלטען זיך. אויף די דאזיגע קונצען, איז חענרי פארד גרעדע געווען שטענ-דיג א גרויסער בעלן. שטענדיג ארום-בערינגעלט מיט מענשען, האט ער גע-מאכט די מעגליכקייט צו בעהאלטען זיך אזוי לאנג, ווי ער האט דאס געוואלט.

דער הצלה, וואס האט פאר דעם איצטיגען פראצעס בעוויזען די קונץ צו דערלאנגען פארד'ן די איינלאדונג אין געריכט איז דער יונגער אדוואקאט פרענסיס פיצדושעראלד. א געהילף פון הילעס חענרי גאלאגער. דער הויפט-אדוואקאט פון שאפיר'ן. עס איז געווען דער 14-טער אויגוסט, 1926, ווען עס איז דעם יונגען פיצדושעראלד געלונגען זיך ארייננצוכאפען אין פארד'ס לופט-שטאנציע אין דירבארן, פון וואנען עס האבען דאן געדארפט אבפליהען פארד'ס לופט-פליהער אויף א טור.

פארד איז יענעם נאכמיטאג ארייג-געקומען אין לופט-האפען, פארהרענדיג אין א גרויסען אפענעם אויטאמאביל. פיצדושעראלד האט אבגעווארט די גע-לעגענהייט און ווען ער האט בעמערקט, אז פארד'ס געוועהנליכע לייב-העכטער האבען זיך אביסעל דערווייטערט, איז ער שנעל צוגעגאנגען צו דעם אויטא-מאבילס און האט איהם געפרעגט, אויב ער איז העני פארד. נישט האבענדיג קיין שום פערדאכט. האט פארד געענ-טערט, אז יא.

פיצדושעראלד האט דאן גלייך ארויסגע-זאגט די עטליכע ווערטער, וואס דאר-פען לויט געזעץ געזאגט ווערען ביים צו שטעלען אן'איינלאדונג פון געריכט אויף אבלענדען אופן: פארד איך ברענג אייך א איינלאדונג צו ערשיינען אין דעם געריכט פון די פעראייניגטע שטאטען.

מיט די ווערטער האט ער ארויסגע-ווארפען אויף פארד'ס שויס דאס פאפיר מיט די גוטיגע פינף דאלאר, וואס ווע-רען אין אזא פאל בעגעבען אלס גע-צאהלט פאר די עדות.

דען פארד האט דאס דערזעהען, האט ער א הויב געטון זייגע חענד און האט זיך צושריגען „נען: נען! נעם עס צוריק!"

פארד'ס שאפער האט א כאפ געטון דאס פאפירעל און עס צוריקגעווארפען צו פיצדושעראלד'ן, אבער צום גליק האט א חינט א שטארקען בלאז געטון און דער דאקומענט איז צוריק ארויסגע-פאלען אויף פארד'ס שויס

פיצדושעראלד איז דערווייל ארויסגע-לאפען דורך א טויער און פר. פארד האט א ריף געטון א פאר וועכטער אוז איז געבגעפאהרען דעם יונגען אדוואקאט אין זיין אויטאמאביל, מיט דער איינלא-דונג פון געריכט אין האנד און האט א זאג געשהון צו פיצדושעראלד'ן; יונגער-מאן, איהר דענקט, אז איהר האט געגע-בען דעם דאקומענט הענרי פארד אבער דאס איז גאר דושאן פארד.

אבער פיצדושעראלד וועלכער האט גאנץ גוט געקענט דעם יהוס פון די פארד'ס, האט מיט א שפאכעל געענ-טערט:

„נען דושאן פארד אין א מעקלער פון גרונד שטיקער און ער האט גיט די טבע צו פאהרען מיט א חאך ארום זיך".

דאס זאגענדיג, האט זיך פיצדושע-אלד ארויסגעכאפט אויף זיין אייגענעם אויטאמאביל און איז זיך אוועקגעפאהרען, איבערלאזענדיג בייי פארד'ן די אומגע-הייגשטע אינלאדונג פון געריכט.

אבאנאמענטס-פריין: מאר א חודש אין פוילען 5 זל., אין פרענקרייך און בעל-ניען—20 פרענק, אין אנדערע לענדער 1,25—דאלאר. אנאנסען-פריין: מאר א מילימעטער-שורה מאר'ן מעקסט 16 גרושען, פרעמדע 24 גר., אין מעקסט 40 גר., פרעמדע 90 גר., נאכ'ן מעקסט 12 גר., פרעמדע מאר אויסלענדישע אגענטען 100% מעהר אויסער דער שטאט—ביים 50% מעהר. פון די פרעמדען נישט גראנגעגעבען קיין רשאנע.

Redaktor-wydawca: R. Hamburski. Tłocznia H. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.